

4

Limburgs Tijdschrift voor *Genealogie*

uitgave van de sectie genealogie van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

*Godfried Hermens, koopman, Maastrichts
burger, rentmeester, gemeenteontvanger,
raadslid en burgemeester Geulle*

*Landverhuizers uit de voormalige
gemeente Limbricht*

Gebruik geen klappers!

Caelen of Kaalen?

Een doortastende dame op kasteel Wittem

Kerkhoven in Zuid-Limburg

Aufgebot aktes in het Venloosch Weekblad

JAARGANG 32 | DECEMBER 2004

Inhoudsopgave

Mededelingen, vragen, boekbesprekingen, aanvullingen, enz.	98
Godfried Hermens, koopman, Maastrichts burger, rentmeester, gemeenteontvanger, raadslid en burgemeester Geulle, door mr. A.M.A. Maassen, Becanusstraat 31, 6216 BX Maastricht	100
Landverhuizers uit de voormalige gemeente Limbricht. De familie Duckers, Bovenstraat, Limbricht (vervolg), door Irma Lommen-Salden, Horatiuslaan 15, 6135 HW Sittard	108
Gebruik geen klappers!, door dr. Régis de la Haye, Louis Loyensstraat 22, 6221 AK Maastricht	111
Caelen of Kaalen? Een familienaam in een gezin op tweeërlei wijze geschreven, door mr. H.J.O. Martens, Holsberg 9, 6129 KM Urmond	116
Een doortastende dame op kasteel Wittem: Max Dechamps over Josepha Merckelbach-Claessen (1802-1882), door J.L.M.P.T. Merckelbach-Hovens, Meidoorn 131, 6226 WH Maastricht	118
Kerkhoven in Zuid-Limburg, door A.P. L. Paquaij, Servatiusstraat 29, 6444 VJ Brunssum (wordt vervolgd)	120
Aufgebot aktes in het Venloosch Weekblad en het Venloosch Nieuwsblad, door H.J.H.G. Huijs, Acaciastraat 4, 5931 JT Tegelen (wordt vervolgd)	124

verschijnt vier maal per jaar

Administratie, lidmaatschappen, losse nummers:
L.G.O.G., Postbus 83, 6200 AB Maastricht, tel. 043 - 321 25 86
Postbank 1037880 t.n.v. L.G.O.G.

Redactie:
Harry Strijkers
Wim Nolten

Redactie-adres:
Kleine Steeg 1-9, 6131 KJ Sittard, tel. 046 - 433 29 30
e-mail: h.strijkers@hetnet.nl

Het werk van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap wordt in belangrijke mate financieel ondersteund door de Provincie Limburg.

ISSN 0169-5177

Mededelingen

Rectificatie

Door een kritische lezer van mijn artikeltje *Op het verkeerde been gezet* in het LTvG nr. 3 jrg. 32 (2004) pagina's 67 en 68 werd ik onder andere gewezen op twee fouten, waarvoor mijn excuses:

1. het trouwboekje vermeldt niet *Maria Irmes* maar *Maria Irmer* als moeder van de bruidegom;
2. de eerste naam van de vader van de bruidegom wordt in het trouwboekje geschreven als *Antoin* (dus zonder e op het einde). Ik had de schrijfwijze uit diverse BS-akten aangehouden: *Antoine*.

De redactie van het tijdschrift vermeldt als initialen van de inzender *J.Th.A.* (die van de bruid) i.p.v. *B.A.Th.*

Tussen de woorden 'vraag' en 'kwestie' behoort een schuine streep te staan.

B.A.Th. Close

Brouwers en brouwerijen (2)

Tot 1900 had iedere stad en dorp zijn eigen brouwerij(en). Bier brouwen was een ambacht en de verkoop vond vooral ook plaats in het eigen café. De meeste steden hadden een brouwersgilde met St. Arnoldus of St. Rumoldus als patroonheilige. Al in de middeleeuwen moesten accijnzen afgedragen worden en daardoor zijn de accijnsregisters belangrijke bronnen voor genealogisch onderzoek. De Sectie Genealogie wil door middel van een project zoveel mogelijk Limburgse brouwersfamilies in kaart brengen. Ter illustratie volgt een lijst met namen uit een artikel van de heer Wassink (archivaris te Weert) van brouwers zoals die terug te vinden zijn in de bieraccijnsregisters uit de 17e en de 18e eeuw van de stad Weert⁹.

Van Acken, Addogoen, Antonij, Baertmans, aen den Bergh, Blommers, Bluym, Boecket, Bollens, Brangers, van Breegel, van Brie, van de Broek, Brons, Caris, Cox, van Dael, Deckers, Deel, Dens, Deijus, Donners, Dyercks, Eghenrock, (van) Elven, Eijck, Eijcken, Eijckholt, Fedeler, Frencken, Fijddelers, de Goey, Goyen, Greven, Grouwels, Grovel, Gubbels, Gijssen, Hamont, Heiligers, van Helden, van Heuvel, van Hevel, Hoefmans, Hollanders, Houtappels, Jansen, Jaspers, Jorissen, Kallenbout, Karijs, Keppens, van Kessel, Kessels, Ketelaers, Ketelers, Ketten, Knapen, Knepkens, Koecks, Kogels, Krackx, Krap, Kremers, Krijns, van de Laar, Lamberichs, Leijns, Lochghen, Loeijmans, Luijten, Matthijs, Mellen, Michiels, Neijens, Neijnes, Pagens, Paskens, Pasmans, Pelsers, Pitten, Pluenens, Renders, Reners, van Reswijck, van de Rijedt, Schaeven, Sesers, van Sittart, Sletels, Smedts, Smeets, Sonnemans, Stevens, Stoecken, Straven, Sijmons, Terken, Tessers, Teunen, Tonis, Truijens, Vaes, Veelten, Velinsen, Verbeeck, Verborch,

Vereggen, Vermeulen, Ververs, Vokar, Vissers, Waegemans, Willems, Willemsen, van (den) Winkel, de Wit, van de Wijn.

Leden die een of meer van bovenstaande namen uit Weert of omgeving zijn tegengekomen bij genealogisch onderzoek zouden wel eens te maken kunnen hebben met een brouwersfamilie. Het bestuur van de Sectie Genealogie wil door middel van onderstaande oproep in contact komen met leden die brouwersfamilies bij het stamboomonderzoek tegenkwamen.

1. Weert in woord en beeld; Het bier in Weert in de 17e en 18e eeuw, J.F.A. Wassink (1993).

H.J. van Laer

Oproep:

Het bestuur van de Sectie Genealogie roept haar leden op, die bij genealogisch onderzoek "brouwers, brouwerijen en/of stokerijen" zijn tegengekomen, mee te gaan doen aan een project voor verder stamboomonderzoek. De leden die bereid zijn mee te gaan doen zullen een uitnodiging ontvangen voor een aantal bijeenkomsten in de Kringen Weert, Horst/Venray en Valkenburg. De leden die mee wensen te doen aan dit project kunnen zich schriftelijk of per e-mail aanmelden bij de secretaris van de Sectie Genealogie:

Ing. Piet van Hoof,
Randenborgweg 51,
6118 GJ Nieuwstadt.
Mail: hoofnstadt@home.nl

Boeken

LUITENANT HENCKENS MEMOIRES

De Stichting "Eygelshoven door de eeuwen" heeft een boek uitgegeven met de memoires van luitenant Leon Henckens geboren in 1780 als oudste zoon van Johannes Henckens en zijn echtgenote Maria Johanna Bisschop. Tijdens de Franse overheersing was vader Johannes Henckens van 1801 tot 1811 burgemeester (Maire) van de gemeente Eygelshoven.

Toen de Franse regering de dienstplicht invoerde, werd zoon Leon Henckens door het lot aangewezen om in het Franse leger dienst te nemen. In 1802 werd hij te Maastricht ingelijfd bij het 6e regiment jagers te paard. Op 15 februari 1803 vertrok hij uit Maastricht naar Zwitserland. Hij maakte veel veldtochten en veldslagen (ook met Napoleon) mee. Hij trok naar Italië en Oostenrijk en nam deel aan de Russische veldtocht, waarin hij zich dapper gedroeg. Begin november 1813 keerde Leon als Franse luitenant gewond terug naar Eygelshoven. Later trad hij in dienst bij het Nederlandse leger. Hier bracht hij het tot

luitenant der marechaussee en werd als kapitein gepensioneerd.

Zijn zoon E.F.C.A. Henckens, gepensioneerd als generaal-majoor in het Nederlandse leger, heeft de (in de Franse taal opgetekende) mémoires van zijn vader in 1910 uitgegeven.

Voornoemde Stichting heeft deze mémoires in het Nederlands laten vertalen, zodat zij voor een breder publiek toegankelijk zijn.

Het 248 pagina's tellende boek heeft een formaat van 248 x 220 mm. Het boek kost € 16,00 en is verkrijgbaar via de heer W. Eijdem, p/a Laethof, Putstraat 17, 6471 GB Eygelshoven, tel. 06.2192.0195.

FAMILIEBOEK PETERS

Er zijn nog enkele exemplaren te verkrijgen van het boek: "Historie van de familie Peters", deel 1, als tweede aanvullende en verbeterde uitgave. Hierin wordt de genoemde familie, zover bekend, afkomstig van Urmond, beschreven vanaf einde 1500 tot einde 1800, met bijbehorende aangehuwde families. Het is voorzien van foto's en tevens is hierbij een kort totaal overzicht en een lijst van aangehuwde partners. Het ingebonden boek kost € 45,-. Het is te verkrijgen bij de auteur W.J.H. Peters, telefoon 046-4745026 of via e-mail: wim.peters@tele2.nl

EMIGRATIE VAN DRENTEN NAAR LIMBURG IN TWEE TIJDVAKKEN

In Threat, het genealogische blad van Drenthe zag ik een artikel van de Heer Klaas A. Santing te Utrecht die op de verhuizing van vele Drentenaren naar Limburg wees. Mogelijk is een korte samenvatting van dit artikel ook voor Limburgse genealogen interessant. Vanwege economische redenen verhuisden nogal wat Drentse gezinnen naar Limburg, om in een voor hen onbekend gebied en nieuw bestaan op te bouwen. De arbeid in de Drentse veengebieden liep immers af. Vandaar dat men naar andere veengebieden trok zoals de Limburgse Peel, om het oude beroep weer te kunnen uitoefenen. Later is men naar Zuid-Limburg vertrokken om in de kolenmijnen emplooi te vinden. Men kan dus twee migratiegolven onderscheiden:

1. tegen het einde van de 19de eeuw voornamelijk naar de Peel
2. in het begin van de 20ste eeuw hoofdzakelijk naar de steenkoolgebieden in Zuid Limburg.

Gedwongen migratie

Bij deze laatste migratie is de overheid duidelijk betrokken geweest. Soms werden werkeloze Drentenaren gedwongen op straffe van vermindering van de uitkering mijnarbeid te gaan verrichten. Zo zijn dus tussen 1921-1926 grote groepen Drentenaren min of meer gedwongen naar Limburg verhuisd. De ambitie om in de mijn te werken was bij hen niet groot. Bovendien was de gezondheidstoestand van veel Drenten zo pover dat zij de zware ondergrondse arbeid niet aankonden. Er waren dan ook veel afkeuringen van gemigreerde Drentse arbeiders tussen 1925-1930. Veel Drenten voelden zich vereenzaamd, omdat zij

moeite hadden zich aan de nieuwe omgeving aan te passen.

Geleidelijke inburgering

De kerken waren vaak ontmoetingsplaatsen van geloofsgenoten die uit andere gebieden van Nederland kwamen. De Staatsmijnen hebben daarbij veel steun gegeven zodat deze kerkbijeenkomsten konden worden georganiseerd. Vaak werden ruimten voor de diensten door de mijn zelf gehuurd. Later ontstonden in heel wat plaatsen houten kerkgebouwen waarin de Hervormde en Gereformeerde bevolkingsgroepen zich thuis voelden. Maar ook andere maatschappelijke activiteiten werden door de mijnindustrie gesubsidieerd.

Ondanks deze onvrede bleven veel Drenten toch in Limburg hangen. Op den duur raakten zij steeds meer ingeburgerd en gingen zij zich toch in de nieuwe omgeving op hun gemak voelen. Een en ander heeft als gevolg dat men onder de moderne Limburgers regelmatig Drentse namen kan aantreffen. De auteur noemt de volgende namen Benjamins, Borger, Bisschop, Dokter, Eshuis, Grissen, Hartman, Ho(o)geveen, Kiers, Leijenaar, Lunenburg, Meijering, Moes, van Oosten, Pol, de Roo, Rotier, Santing, Schoneville, Snippe, Stoffer, Stoter, Tabak, Vos, Zwiep en Zwiers.

Dr. J-W. Koten

A.M.A. MAASSEN

GODFRIED HERMENS Koopman, Maastrichts burger, rentmeester, gemeenteontvanger, raadslid en burgemeester van Geulle

Afkomst

Godefridus Hermens was de jongste van zes kinderen van het echtpaar **Joannes Hermens** en **Anna Elisabeth Habets** uit Nuth, dat aldaar gehuwd was in de Sint Bavo-parochie op 5 februari 1730 met als getuigen Lambertus Hermens en Herman Snackers. Het gezin woonde in Helle, onderdeel van de plaats Nuth. In genoemde parochie werden de kinderen gedoopt, te weten:

1. **Anna Catharina**, geb. 5 april 1731, doopgetuigen Franciscus Habets en Anna Hermens;
2. **Simon**, geb. 23 oktober 1733, doopgetuigen Simon Habets en Gertrudis Hermens;
3. **Maria Helena**, geb. 16 maart 1737, doopgetuigen Simon Bousch en Agnes Habets;
4. **Joannes**, geb. 27 maart 1740, doopgetuigen Joannes NN en Ida Omstein (echtgenote van Lambertus Hermens);
5. **Anna Elisabeth**, geb. 24 maart 1743, doopgetuigen Stephanus Roor en Helena Willems;
6. **Godefridus**, geb. 19 mei 1747, doopgetuigen Joannes Pricken namens Joannes Essers uit Maastricht, en Ida Eggen (echtgenote van Mathias Hermens).

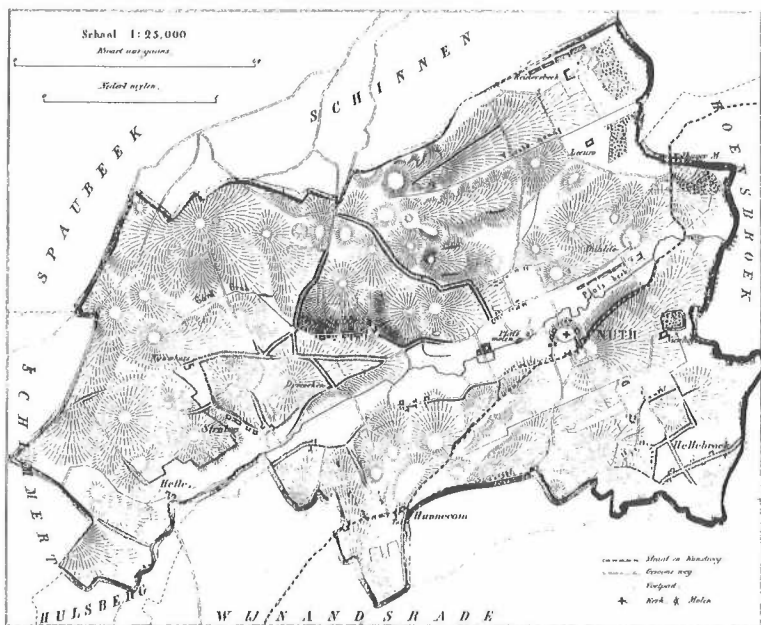
De ouders stierven kort na elkaar in Helle, de vader op 23 augustus 1772 en de moeder tien dagen later op 2 september. Op 4 november daaropvolgend vond de scheiding en deling der nalatenschap plaats door de gezworen landmeter Franciscus Frissen. De ouders waren verre van onbemiddeld zoals kan worden afgeleid uit een ten overstaan van notaris Adam Mathieu Gudi te Maastricht op 13 januari 1778 verleden akte. Daarbij verkocht Simonis Hermens, jonkman te Nuth, aan zijn twee broers, Joannes gehuwd met Elisabeth Voncken, wonende te Moorveld

en Godefridus, jonkman wonende te Maastricht, zijn bij voornoemde deling toegevalen kindsgedeelte. In ruil daarvoor moesten zij hem zijn leven lang jaarlijks 20 pattacons of tachtig gulden Brabants Maastrichter koers uitkeren. Het overgedragen kindsgedeelte betrof acht stukken land en wei waarvan zeven gelegen in de heerlijkheid Nuth en een in Wijnandsrade.¹⁾

Verhuizing naar Maastricht

Godfried vestigde zich in 1776 in Maastricht, aldus de bevolkingslijst van Maastricht uit het jaar XI van de Franse Republiek (1802/1803), arrondissement du Nord, quartier de Wyck.²⁾ Hij woonde er al 26 jaar volgens deze lijst. Dit verklaart ook het ontbreken van zijn naam in het Geulse bevolkingsregister van 1796.³⁾ Op 21 september 1778 werd hij Maastrichts burger als lid van het drapiers- of gewantmakersambacht.⁴⁾ In genoemd Maastrichts bevolkingsregister werd als zijn beroep vermeld "marchand de draperie" (lakenkoopman). Hij woonde met zijn gezin in de Hoogbrugstraat op het toenmalige nummer 23. Inwonend waren een dienstbode en een winkelmeisje. Het pand was zijn eigendom en was vermoedelijk genaamd "de grote wolsack". Op 23 juni 1778 had hij namelijk als jonkman en inwoner van Maastricht ten overstaan van notaris Adam Mathieu Gudi van een zekere Machiel Maurissen, burger/koopman te Maastricht, dit huis met achterkwartier, hof en verdere aanhorigheden voor f. 6.200 Brabants, Maastrichter koers aangekocht.⁵⁾

Dat Hermens niet onbemiddeld was en zijn zaken goed gingen, kan worden afgeleid uit genoemd bevolkingsregister dat hem ook eigenaar noemde van de panden Hoogbrugstraat 55 en 56 (bladzijde 78). Een daarvan moet het huis zijn dat Hermens bij akte van 28 februari

1794, verleden voor meergenoemde notaris A.M. Gudi, voor 2.100 gulden Maastrichter koers aankocht van zijn stadgenoten Leonard Vliecks en diens zonen Jacobus, medisch dokter en Leonardus, gehuwd met Isabella Hasselenberg, apotheker, tevens optredend voor hun imbeciele broer Renier.⁶⁾

In dienst grafelijke familie Geulle

Naast zijn activiteiten in Maastricht, had Hermens contacten met de toenmalige gebiedster van Geulle, de douairière von Hohenzollern-Hechingen, geboren Anna Maria Bernardina Georgi- na Apollonia Philippina, gravin van Hoensbroek-Geulle. Werd hij in een notariële akte van Gudi in 1777 nog aangeduid als knecht wonende bij mevrouw de gravin.⁷⁾ Een aantal jaren later spraken talrijke akten over Hermens als rentmeester of gemachtigde van de gravin. Als zodanig verbleef hij ook op het kasteel. Th.J. van Rensch weet in zijn brochure "De Sint Martinuskerk van Wijck" (Maastricht 1983, 49) te vertellen dat in 1797 de kerk gesloten werd en de pastoor, Pascal Lodewijk Delruelle - ook bekend als schrijver van proza en poëzie in het Maastrichtse dialect - in 1797 door de Fransen gearresteerd werd omdat hij weigerde de eed van haat aan het koningschap en trouw aan de Republiek af te leggen. Na zijn vrijlating nam hij op 5 april 1799 zijn intrek in het kasteel van Geulle, waar hij de kinderen van de rentmeester gedurende anderhalf jaar les gaf. (Niet zo verwonderlijk want Hermens was toch zijn parochiaan!). In het najaar van 1780 vertrok Delruelle in het geheim weer naar Maastricht. In notariële akten wordt Hermens door de jaren heen afwisselend vermeld als wonende te Maastricht of te Geulle. Na de dood van de douairière in 1798, werd hij zaakgelastigde van haar dochter Felicitas, prinses van Hohenzollern-Hechingen, en haar man graaf Maximiliaan Hendrik Laurent de Hoen- de Neufchateau, destijds wonende op het kasteel Schaloen te Oud-Valkenburg. In deze hoedanigheid trad hij op bij verkopen van land in de omgeving, bij voorbeeld in Mesch, 's-Gravenvoeren, Geleen en Hulsberg⁸⁾ maar

ook in het "buitenland". Zo tekende hij voor hen in 1803 de verkoopakte van de molen te Bettembourg aan Jean Printz en zoon Pierre. In hetzelfde jaar werd Hermens ook gemachtigd om voor hen te verkopen de "cense de Zwiewels" bestaande uit huis en achtergelegen schuur in Helange, mairie de Frisange, arrondissement Luxembourg, gelegen in de banken van Helange, Bettembourg en omgeving. Voorts ook nog onroerend goed in Aspelt, in het kanton Bettembourg, alsmede de in het departement Sambre et Meuse gelegen kastelen Monfrin met aanhorigheden in de gemeente Natoie, kanton Dinant, en Baillonville met molen en verdere aanhorigheden in de gemeente Heure, kanton Marche. Hermens wordt in de akten genoemd "onze ontvanger te Geulle".⁹⁾ Aan deze vertrouwenspositie, die dus ook in de Franse tijd bleef voortbestaan, zal hij ook wel zijn lidmaatschap van de raad en zijn functie als ontvanger der gemeente Geulle te danken hebben. Hij was tenslotte in dat dorp een belangrijk en vermogend man.

Huwelijk

Daags voordat hij beëdigd werd al burger van Maastricht, te weten 20 september 1778, trad Hermens in de parochie van Sint Jacob in het huwelijk met de Maastrichtse **Anna Margarita Van den Berg(h)** uit de Muntstraat. Huwelijksgetuigen waren Gabriel Smeets en Maria Anna Willems.¹⁰⁾ De bruid was de dochter van Nicolaus, geboortig van 's-Gravenvoeren in het land van Daelhem, en sedert 14 maart 1746 Maastrichts burger onder het cremerambacht¹¹⁾ en van de Maastrichtse Anna Christina Dorlo, sedert 28 mei 1777 weduwe. Het paar ging wonen in de Hoogbrugstraat te Wijck die viel onder de parochie van Sint Martinus. Daar werden ook alle kinderen gedoopt. Dat nagenoeg alle dopelingen peetouders hadden uit de kring van de grafelijke familie onderstreept nog eens zijn nauwe relatie met de Geulse adel. Gedoopt werden de navolgende kinderen Hermens:

1. **Franciscus Xaverius**, geb. 22 oktober 1779 (DTB 92-236), doopgetuigen Petrus Wouters in naam van Franciscus Xaverius, graaf van Hohenzollern en Barbara Catharina Delruelle in naam van Philippina Apollonia, gravin van Hohenzollern, geboren gravin van Hoensbroek-Geulle. Dit jongetje overleed 5 januari 1781 (DTB 98-13);
2. **Franciscus Xaverius Ludovicus Fredericus**, geb. 5 januari 1782 (DTB 92-253), doopgetuigen Petrus Wouters in naam van Franciscus Xaverius, graaf van Hohenzollern en Barbara Catharina Delruelle in naam van Felicitas Ludovica Frederica, gravin van Hohenzollern;
3. **Monica Maria Antonia**, geb. 11 december 1783 (DTB 92-268), doopgetuigen Joannes Baptist Higlieer in naam van Maximilianus Henricus Laurentius, graaf van Hoen-Neufchateau en Barbara Catharina Delruelle in naam van gravin van Hohenzollern, geboren gravin de Truchses-Zeil, Wustzach en Friberg;
4. **Joannes Godefridus**, geb. 17 april 1785 (DTB 92-278), doopgetuigen Joannes Hermens en Maria Lucia Van den Berg;
5. **Franciscus Xaverius Aloysius**, geb. 8 juli 1786 (DTB 92-287), doopgetuigen Petrus Nicolaus

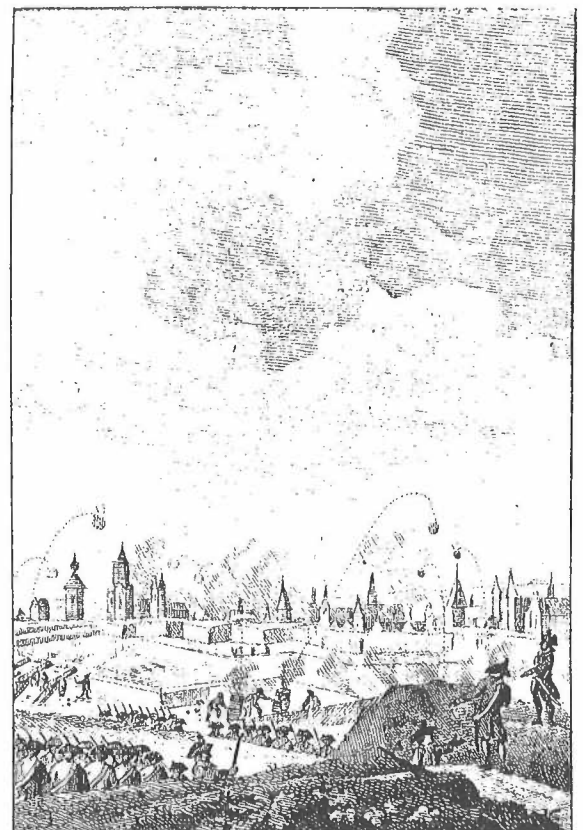

- Rutten in naam van Petrus Reinier Smeets (pastoor van Geulle) en NN;
6. **Anna Maria Helena**, geb. 21 augustus 1787 (DTB 92-294), doopgetuigen Petrus Wouters en Anna Maria Helena Hermens. Zij overleed te Maastricht 18 juli 1810, 22 jaar, wonende Hoogbrugstraat te Wijck (Burgerlijke Stand folio 85). Het sterfregister van Geulle vermeldt dit overlijden ook en voegt er aan toe dat zij in Geulle werd begraven op 20 juli;
 7. **Maria Theresia**, geb. 10 december 1788 (DTB 93-7), doopgetuigen Wilhelmus Spee in naam van Franciscus Xaverius, graaf van Hohenzollern en Maria Magdalena Haise (Heijs) in naam van Maria Theresia, gravin van Hohenzollern, geboren gravin van Wiltenstein. Zij overleed ongehuwd in haar woning Op de muur no. 647 te Maastricht 26 december 1821 (BS folio 150) en was koopvrouw van beroep. Bij de vermelding van de ouders staat dat beiden nog in leven waren en als renteniers in (Maas-)Mechelen woonden;
 8. **Franciscus Xaverius**, geb. 6 april 1790 (DTB 93-18), doopgetuigen Petrus Wouters in naam van Franciscus Xaverius, graaf van Hohenzollern en Anna Philippina, gravin van Hohenzollern, geboren gravin van Hoensbroek-Geulle. Hij overleed te Maastricht 11 juni 1814, 24 jaar oud, wonende in de Hoogbrugstraat, zoon van de burgemeester van Geulle, die aldaar zijn domicilie had. (BS folio 12 van het 5e supplement). Ook het Geulse overlijdensregister noemt dit overlijden met de toevoeging dat hij op 13 juni te Geulle werd begraven met toestemming van Dominicus Malchair, pastoor van de Sint Martinusparochie te Wijck-Maastricht;
 9. **Ludovica Julia Constantia**, geb. 8 oktober 1791 (DTB 93-29), doopgetuigen Petrus Wouters in naam van Hermannus Atthonis Fredericus, graaf van Hohenzollern en Catharina Theresia Labeije in naam van Ludovica Julia Constantia, gravin van Hohenzollern;
 10. **Maria Elisabeth**, geb. 24 oktober 1792 (DTB 93-37), doopgetuigen Petrus Wouters in naam van Joannes Matheus Mijtjens en Catharina Labeije in naam van Maria Elisabeth Voncken;
 11. **Josephus Fredericus Hermannus Otto Maria Antonius Amor**, geb. 20 maart 1794 (DTB 94-61), doopgetuigen Petrus Nicolaus Rutten in naam van Fredericus Hermannus Otto, graaf van Hohenzollern en Maria Magdalena Heijs (Haise) in naam van Maria Anna, gravin van Hoen, kanunnikes in Munsterbilzen.

Einde feodale tijdperk

Ter memorie wijs ik op de troebelen in Frankrijk die in 1792 hadden geleid tot afschaffing van het koningschap en het uitroepen van de republiek, gepaard gaande met gevangenneming en terechtstelling van de koninklijke familie en leden van de adellijke stand. Deze gebeurtenissen brachten een stroom vluchtelingen op gang, van wie een groot aantal een toevlucht zocht in Maastricht. A.J.A. Flament sprak in zijn in 1915 uitgegeven "Chroniek van Maastricht van 70 na Christus tot 1870" zelfs van een paar duizend Franse emigranten - geestelijken, edellieden en officieren -

uitgeweken voor de revolutie. Van hen waren er velen zonder geld en middelen, zodat de burgers hen hebben gehuisvest (bladzijde 141). Jos. Habets wijdde er in zijn artikel "De Franse emigranten te Maastricht op het einde der vorige eeuw" in de Publications van 1891, 133-228, zeer uitvoerig aandacht aan en noemde de vluchtelingen met naam en toenaam. Tot de burgers die vluchtelingen opnamen, behoorde ook G. Hermens blijkens een akte van notaris A.M. Gudi van 7 november 1793.¹²⁾ Deze akte legde vast een overeenkomst tussen Hyacinthe David Rosalie, Baron de Proisy in Picardië, gehuwd met Lesarine Anna Julia de Wignacours, en Hermens burger/koopman te Maastricht. Daarbij verplichtte deze laatste zich om het echtpaar en hun dochter, met een kamermeisje en een bediende, vertrekken in zijn huis te Wyck toe te wijzen en hen voor één jaar, met ingang van de negende van deze maand, in pension te nemen, aan hen gepaste bedden en meubilair, voeding, verwarming en licht te verstrekken. De was moest De Proisy echter voor eigen rekening nemen. Verder moest Hermens hun thee, koffie, suiker, melk, brood en wijn verschaffen. Aan dit volledig pension hing een prijskaartje van 283 Louis d'or en drie Franse kronen, te betalen op het einde van de afgesproken termijn, dus 9 november 1794. Bij niet betaling moest vanaf deze datum 5% rente betaald worden. Betaling van hoofdsom en rente hoefde dan pas betaald te worden als het echtpaar c.s. veilig en wel waren teruggekeerd naar hun land en baronie Deppe in Frankrijk. Borg was Antoine Louis, markies de Wignacour. Als getuigen tekenden Francois Louis de Wignacour, Maltheser ridder, en J.G.J. Paulissen, meier van 's-Gravenvoeren.

HET BOMBARDEMENT VAN MAASTRICHT.

Een lang ongestoord verblijf was aan de vluchtelingen niet gegund. De Franse revolutionaire legers rukten op naar het Noorden en sloegen 22 september 1794 het beleg om Maastricht. Voor zover niet eerder verder gevluht, zaten de "emigrés" in de val. Van hen die bleven nam een aantal deel aan de verdediging van de stad. Het mocht niet baten. Na een zwaar trommelvuur van de Franse artillerie gedurende drie volle dagen, dat veel kloosters, kerken en andere gebouwen in de as legde, gaf de stad zich op 4 november 1794 over.¹³⁾

Franse tijd

Met de verovering van Maastricht werd de inlijving van het Prinsdom Luik en de zogenaamde generaliteitslanden van de Republiek der Verenigde Nederlanden, waaronder Staats-Limburg, ingeluid. De annexatie werd officieel een feit bij wet van 9 Vendémiaire an IV (1 oktober 1795). Het veroverde gebied werd naar Frans voorbeeld ingedeeld in departementen, die weer onderverdeeld waren in arrondissementen en kantons. Het overgrote deel van Limburg, inclusief het huidige Belgisch Limburg, viel onder het departement Nedermaas, onderverdeeld in de arrondissementen Hasselt, Maastricht en Roermond. Bestaande lokale en regionale feodale besturen, schepenbanken, geschreven en ongeschreven rechtsregels werden vervangen door Franse bestuursvormen, tribunalen en wetten. Kleine gemeenten verloren hun zelfstandigheid en werden ondergebracht bij het kantonale bestuur. Iedere opgeheven gemeente was daarin vertegenwoordigd door een agent municipal en/of diens plaatsvervanger de adjoint. Geulle viel onder het kanton Meersen. De eerste Geulse agent was Joannes Gassens.¹⁴⁾ Zijn adjoint was Andreas Linssen. De onvrede over het verzet tegen de nieuwe heersers, waarmede Gassens ook geconfronteerd werd, ebde in de loop der jaren als gevolg van gewenning weg, al bleef de conscriptie (militaire dienstplicht) een heikel punt.

Hermens raadslid/ontvanger

Een wet van 28 Pluviôse an VIII (17 februari 1800, Bulletin des Lois, no.17, wetnummer 115) herstelde de zelfstandigheid der gemeenten. Er kwam weer een burgemeester (maire) met plaatsvervanger en een gemeenteraad. In kleine gemeenten beneden de 5000 inwoners, berustte de bevoegdheid tot benoeming en ontslag van deze functionarissen bij de prefect. Agent Gassens werd de eerste burgemeester in de nieuwe bestuursorganisatie, zijn adjoint was toen Samuel Simons.¹⁵⁾ Onder de raadsleden vermeld op een door Gassens opgemaakte lijst van 19 Messidor an XI (8 juli 1803)¹⁶⁾, - een van de vele "tableaux" waar de Franse administratie dol op lijkt te zijn - treffen we aan Godfroid Hermens, ontvanger van beroep, 56 jaar, wonende te Geulle, in de raad benoemd op 8 Thermidor van het jaar VIII (27 juli 1800). Hermens was in de voorafgaande jaren ook actief geweest in de politiek. Begin 1797 was op instigatie van de vertegenwoordiger van de Franse regering een begin gemaakt met de realisering van het kiesrecht, "het honorabel recht van de Franse burger." Burgers die 21 jaar waren, grond- en personele belasting betaalden en Frans

burgerrecht bezaten, konden zich laten inschrijven op de "liste civique". Zij vormden dan binnen hun woonplaats de "assemblée communale", die moest zorgen voor de tweejaarlijkse herverkiezing van agent en adjoint, die per 1 Germinal an V (21 maart 1797) aftredend waren. Van de assemblée communale die in 1799 voor de verkiezing moest zorgen, was Hermens president. In dat jaar werd Gassens als agent herkozen en Jean Janssen gekozen tot zijn adjoint.

Hermens burgemeester

Op 15 april 1806 had Napoleon, inmiddels keizer, een decreet uitgevaardigd dat om de vijf jaar vernieuwing van de maires en de adjoints diende plaats te hebben en wel met ingang van 1 januari 1808. (Renouvellement quinquennal des Présidens de canton, des Maires et des Adjoints; au palais de Saint-Cloud. Bulletin des Lois, no 87, decreet no.1498). De bedoeling van deze vernieuwing was, zo schreef de minister van Binnenlandse Zaken op 1 mei 1807 aan de prefect, het bestuur te bevrijden van mensen, die niet aan de verwachtingen hadden beantwoord, zonder teveel hun eigenliefde te kwetsen en zonder zijn toevlucht te hoeven nemen tot het pijnlijk middel van ontslag. Frappant is dat de eerste gouverneur van Limburg in de Nederlandse tijd, Charles de Brouckère, in 1818 dezelfde argumenten, zij het onder andere bewoordingen, bezigde om ambtenaren die niet voldeden, zonder veel ophef en vernedering aan de kant te zetten onder het mom van de nieuwe bestuursorganisatie, neergelegd in het dat jaar vastgestelde Reglement van bestuur voor het platteland van de provincie Limburg.¹⁷⁾ Bij besluit van de prefect van Nedermaas, Jean Baptiste Roggieri, van 31 december 1807 werd tot opvolger van burgemeester Gassens benoemd Godefroid Hermens (Hermens père), geboren 19 mei 1747, beroep ontvanger, gehuwd, zeven kinderen, 4.000 francs eigen vermogen. Beëdiging en installatie vond plaats op 16 februari 1808 door M.J. Schoenmaeckers, lid van de arrondissementsraad van Maastricht, in opdracht van de prefect. Als adjoint kreeg hij naast zich Guillaume Huntjens, propriétaire (grondbezitter), benoemd op 9 juni 1808 en als zodanig geïnstalleerd en beëdigd op de 15e juni. Na diens overlijden op 22 april 1810, werd op 25 september 1811 in diens plaats benoemd Jean Penders, van beroep landbouwer. Hij legde de eed af en werd geïnstalleerd op 10 oktober daaraanvolgend.¹⁸⁾ Hermens en Penders zijn toen ook herbenoemd en geïnstalleerd zij het dat de installatiedatum van Penders verschoven was naar 9 oktober 1813.

Bestuursperiode

In tegenstelling tot zijn voorganger had Hermens bij zijn aantreden niet of weinig meer te maken met verzet tegen de nieuwe heersers en de daaruit volgende troebelen die vooral het eerste gedeelte van Gassens ambtstermijn kenmerkten. Na twaalf jaar was de bevolking aan de nieuwe staatsinrichting gewend en de jongere generatie wist al niet meer beter. Er heerste orde en rust. In 1808 was Napoleon op het toppunt van zijn macht. Oostenrijk, Pruisen en Rusland waren door zijn legers uitgeschakeld en in een groot deel van

*Friedrich,
prins van
Hessen-Kassel.
Gouverneur
van Maastricht
van 15 decem-
ber 1784 tot 4
november
1794.*

Europa maakte Napoleon, via inlijving bij Frankrijk of de aanstelling van broers als bestuurder, de dienst uit. Schaduwkant van deze glorie tijd van Napoleon was dat deze werd bevochten ten koste van honderdduizenden dode en gewonde soldaten, gerekruteerd uit Frankrijk en de geannexeerde gebieden. En nog was de keizer niet tevreden, streefde naar uitschakeling van de Bourbons in Spanje. Tegelijkertijd laaide het verzet in Oostenrijk weer op, zodat Napoleon op twee fronten strijd moest leveren. Dat was de situatie aan het begin van Hermens loopbaan als burgemeester van Geulle. Van het beleid in gemeentelijke zaken onder zijn bewind is in het Franse Archief maar heel weinig terug te vinden. Het enige dat vermeld kan worden is dat Hermens nog in 1810 moest vragen naar schadevergoeding voor in oktober 1794 en januari 1795 aan de Franse troepen geleverde beesten. Hij liet daarvoor staten opmaken van de eigenaren die geleverd hadden. Deze staten werden vastgesteld in de raadsvergadering van 5 april 1810. Hetzelfde gold met betrekking tot de staat van aan pastoor Smeets verschuldigde gelden wegens diensten ten behoeve van de parochie in de jaren 1801 en 1802. Voor beide declaraties kwam een

bedrag van 2.500,- francs ten laste van het budget van 1809, welk bedrag door de prefect ter beschikking werd gesteld.¹⁹⁾

Uitvoering bevelen bezettende macht

Het meest had Hermens uiteraard te maken met de uitvoering en naleving van de door de regering te Parijs voorgeschreven regelgeving met betrekking tot de militaire dienstplicht. Van sancties tegen de burgemeester wegens nalatigheid op dit punt is mij in mijn studie over de conscriptie in Geulle niet gebleken. Evenmin van inzet van "garnisaires" en "mobile colonnes" tegen ouders van dienstweigeraars en deserteurs. Correspondentie van de burgemeester met de prefect ging veelal over incidentele gevallen als antwoord op gevraagde informatie over militairen die zich niet (meer) bij hun onderdeel bevonden. Zoals kennisgeving van overlijden in 1812 van Henri Maassen tijdens zijn verlof te Geulle, van Jean Ghijssen die al in 1809 "est mort en activité de service" in het hospitaal te Lille, en van Martin Janssen, overleden te Geulle in 1811, voordat hem de order bereikte om naar zijn onderdeel te vertrekken. Verder een bericht over Thomas Janssen, soldaat van het 94ste regiment de ligne, die doodziek, lijdend aan dysenterie met hevige koorts, in november 1813 te Geulle was aangekomen. Het bericht ging vergezeld van een verklaring van chirurgijn L. Henfling te Beek dat de patiënt te ziek was om naar het hospitaal in Maastricht te worden vervoerd.

In het archief van de auditeur-sousprefect Van der Rhoer werden ook andere zaken aangetroffen. Deze speelden zich af in 1813, het laatste jaar van de bezetting. Frankrijk had enorme verliezen aan manschappen en materiaal geleden tijdens de fatale tocht naar Rusland. Deze verliezen moesten zo vlug mogelijk goedgeemaakt worden. Dit leidde tot het oproepen van steeds grotere lichten, aangevuld met dienstplichtigen uit oudere jaarklassen. Ook werden bij decreet van 4 januari 1813 opnieuw rijpaarden gevorderd en bij decreet van 25 maart 1813 trekpaarden. Hoeveel en welke soort paarden door welk departement moesten worden geleverd, werd centraal vanuit Parijs geregeld, op dezelfde manier zoals ook de contingenten dienstplichtigen die in actieve dienst moesten worden opgeroepen. Zo bepaalde het decreet van 25 maart 1813 dat via de prefect aan de arrondissementen werd toegezonden, dat het departement er 120 moest leveren, het arrondissement Maastricht 53 en het kanton Meerssen 6. Burgemeester Hermens liet de sous-prefect bij brief van 9 april 1813 weten dat hij gisteren vergezeld van de burgemeester van Elsloo, met goedkeuring van de andere collega's van het kanton, naar Maastricht was geweest om met de heer Passé te onderhandelen over de levering van de zes paarden. Zij waren het over de prijs van 500 francs eens geworden.²⁰⁾ Ook een manier om de oorlogsinspanningen te verlichten, was het vragen van schenkingen in geld, de zogenaamde "offres patriotiques". Voor het arrondissement Maastricht bij voorbeeld hield dit in dat verwacht werd dat het geld werd opgebracht dat nodig was voor 40 "cavaliers montés", dwz. 40 volledig uitgeruste cavalieristen, dus inclusief paard, kleding, uitrusting en bewapening. Dit

cadeau aan de keizer kostte het arrondissement 22.308 francs en 85 centimes.²¹⁾ Niet overal ging dit zonder verzet. Zo beklagde de burgemeester van Meerssen zich op 26 januari 1813 schriftelijk bij de sous-prefect over een vlugschrift waarin hij uitgemaakt werd voor "zielenverkoper van onze gemeente" met de waarschuwing om het niet te wagen een voor de cavalerie uitgerust paard van de burgers te eisen. Dat hij dat maar uit eigen zak betaalde als hij er een wilde leveren of anders zelf maar moest gaan. Gedreigd werd met het in brand steken van zijn huis en dat van zijn soortgenoten in het kanton. Zij zouden de kozakken wel de weg wijzen!²²⁾ Naast deze lasten werden van de gemeenten regelmatig hand- en spandiensten gevorderd in de vorm van transporten van materialen en proviand naar garnizoenssteden zoals Wesel, Venlo en Maastricht. Vooral in het najaar van 1813 namen deze transporten toe in verband met de terugtocht van de Franse legers na de nederlaag in de volkerenslag te Leipzig in oktober. Toen kwamen daar nog bij de transporten van gewonde en zieke soldaten uit het frontgebied.

De dienstplicht in de privé sfeer

De zonen van Hermens waren uiteraard niet vrijgesteld van de militaire dienstplicht. Wel was het zo dat welgestelde ouders gebruik konden maken van de wettelijke mogelijkheid om voor hun dienstplichtige zoon een plaatsvervanger te "kopen". Deze vervulde dan, als hij door de militaire autoriteiten was goedgekeurd, de dienstplicht voor de eigenlijke dienstplichtige. Hermens maakte van deze mogelijkheid gebruik ten behoeve van zijn jongste zoon Josephus Fredericus Hermannus Otto Maria Antonius Amor, geboren 30 maart 1794 te Maastricht. Deze was voor de dienst goedgekeurd en geplaatst als nummer 5 op de lijst van dienstplichtigen uit het kanton Meerssen omdat de ouders (weer) domicilie hadden in Geulle. Vader vond daartoe bereid een jongen uit Geulle, te weten Jan Olegart, geboren aldaar 27 februari 1786, van beroep wever. Deze was destijds met zijn eigen lichte 1806 niet hoeven op te komen. Hij was al op 18 februari 1806, nog voor zijn twintigste verjaardag, gehuwd met Marie Lucie van Deur. Nadat de Recruiteringsraad op 27 maart 1813 met de vervanging had ingestemd, vertrok Olegart op 1 april 1813 in een convoi van 30 man naar het 88ste Regiment Infanterie, gelegerd in Rocroy (Nrd. Frankrijk), waar hij op 7 april werd ingelijfd met legernummer 9698.²³⁾

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE.

(N.º 1995.) *LOI relative au mode de formation de l'armée de terre.*

Du 19 Fructidor, an VI de la République une et indivisible.

lichting 1814, waarin ook nog vermeld staat dat zoon Hermens voor zaken in Parijs was en zijn broer Francois Xavier de inschrijving in het dienstplicht-register voor hem had verzorgd). Opgemerkt wordt dat Olegart sedertdien niet meer in Geulle is teruggekeerd. Aangenomen moet worden dat hij in Franse dienst het leven heeft gelaten. Verwezen zij naar de akte van bekendheid, afgelegd ten overstaan van vrederechter Frans Theodoor Corten te Meerssen op 30 augustus 1839, die zijn zoon Jan Willem nodig had voor zijn huwelijk²⁴⁾ alsmede naar de overlijdensakte 31 van Lucia van Deur, overleden Aan het Broek te Geulle 20 mei 1840, die van het "afwezend" zijn van haar echtgenoot melding maakt.

Voor een tweede zoon, Francois Xavier, geboren 6 april 1790 te Maastricht, dienstplichtige van de lichte 1810 uit kanton en gemeente Maastricht, had vader geen voorziening te treffen, omdat hij voor de dienst was afgekeurd en dus niet hoefde op te komen.²⁵⁾ Deze zoon had zich als lid van de goedgeoede burgerij - al dan niet op aandringen van zijn vader - in 1810 toen sprake was dat Napoleon een tweede bezoek aan Maastricht zou brengen, als een van de eersten opgegeven voor de dan te vormen Garde d'Honneur.²⁶⁾ Hij was toen ook toegelaten, zo schreef hij op 5 november 1811 aan de prefect, baron Roggeri, en was daarom verbaasd dat hij van de lijst was geschrapt. Hij kon niet geloven dat dit een gevolg was van wat zich had afgespeeld ter gelegenheid van de doop van Napoleons zoon, de koning van Rome, in maart 1811. Toen had een aantal erwachten tot grote ergernis van de burgemeester en de prefect, geweigerd bij de feestelijkheden dienst te doen. Ook hij was inderdaad daartoe 48 uur voor de plechtigheid opgeroepen, maar had aan deze oproep geen gevolg kunnen geven wegens zakelijke verplichtingen elders. Hij had ook niet gedacht dat dit zo kwalijk werd genomen. Het was toch zijnerzijds geen teken van onwil of weerspanning met betrekking tot orders van de overheid. Onder aanbidding van excuses verzocht hij weer op de lijst te worden geplaatst. Hopelijk zou de prefect hem niet in alle gestrengheid uitsluiten van "l'honneur insigne de faire le service près de la personne auguste de notre bien aimé souverain."²⁷⁾ Of zijn brief succes heeft gehad is mij niet bekend. Is ook niet belangrijk want Napoleon kwam niet.

Einde Franse tijd

De drievolkerenslag te Leipzig in oktober 1813 waarin de Fransen verslagen werden, luidde de terugtocht der Franse legers in. In december 1813/januari 1814 werd Nedermaas bevrijd door de geallieerden onder leiding van de Russische generaal Ferdinand van Wintzingerode. Alleen in de garnizoenssteden Maastricht en Venlo bleven Franse troepen achter. De steden werden omsingeld zodat ze van de buitenwereld waren afgesloten. Intussen was in Holland de prins van Oranje, terug van Engeland, uitgeroepen tot soevereine vorst. In december 1813 werd hem het bestuur over het land opgedragen. Het bestuur over het departement Nedermaas werd door de geallieerden overgedragen aan de commissarissen van de Prins van Oranje, de heren Bangeman Huygens en Vrijthoff. In mei 1814 deden zij hun intocht ook in Maastricht en

Venlo toen de Fransen daar wegtrokken. In augustus 1814 werd het gebied verdeeld. De linker Maasoever bleef onder gezag van de commissarissen van de soevereine vorst en de rechter Maasoever kwam onder bestuur van de Gouverneur-Generaal van de Neder- en Midden-Rijn. Deze situatie bleef bestaan totdat de grondwet van 24 augustus 1815 heel Limburg als Nederlandse provincie omschreef.²⁸⁾

Hermens laatste jaar als burgemeester

Na de komst der geallieerden, hield Hermens zijn burgemeestersambt voor gezien. Dat mogen we tenminste concluderen uit de openbare verkoop van zijn roerende goederen op 7 tot en met 10 maart 1814. De verkoper werd toen nog genoemd "burgemeester, wonende op het kasteel te Geulle." Later in het jaar zien we Henri Alberigs in notariële akten en akten van de burgerlijke stand als burgemeester genoemd. (Zie over Alberigs mijn artikel in dit tijdschrift, jaargang 30 / maart 2002, 4-13). Op 30 december 1814 verkocht Hermens ook al zijn onroerende goederen in Geulle en Bunde. In deze akte werd verkoper aangeduid als "rentenier te Mechelen."²⁹⁾ In de tussentijd zien we Hermens terug in Maastricht, nadat op 4 en 5 mei 1814 de Franse troepen in twee colonnes de stad hadden verlaten en de vesting door de brigade-generaal, chef de l'etat major, generaal van de cavalerie en commissaris van het Franse gouvernement, Martial, was overgegeven aan de Nederlandse luitenant-generaal en inspecteur generaal der artillerie, W. Du Pont. Kennelijk was dat om te zien hoe het met zijn eigendommen was en om zaken te regelen. Want wat blijkt uit de archiefstukken? Bij Hermens thuis in Wijck lagen 3579 pond haver en 49.200 pond stro van het Franse leger opgeslagen. Dit was geconstateerd toen van 7 tot en met 10 mei 1814 de voorraden levensmiddelen en paardenvoer, die opgeslagen waren in de stadsmagazijnen in verband met de belegering, waren geïnventariseerd. De processen-verbaal terzake werden getekend namens generaal Martial door de heer Gentil, commissaire des guerres van het 25ste militaire district, en namens generaal Du Pont door de commissaris van oorlog te velde, de heer L. de Casembroot, belast met de overname der magazijnen. Het merendeel van de voorraden lag in kloostergebouwen, maar er waren ook enige huizen van particulieren in gebruik, waaronder dat van Hermens. De voorraden levensmiddelen werden in het openbaar verkocht ten behoeve van 's lands schatkist. Het proces-verbaal van deze verkoop dd. 15 juni 1814 was ondertekend door De Casembroot en, namens de gemeente Maastricht, door de commissaris van politie, Lipkens. De opbrengst was 9.029 gulden en tien stuivers Luiks geld. Van de voorraden hooi, haver en stro werden in de periode van 5 juni tot 21 juli 1814 porties vertrekt aan Hollandse en geallieerde troepen. Van deze distributie werd nauwgezet op grote staten rekening en verantwoording afgelegd door A.N. den Dijker, directeur der magazijnen van "vivres et fourages" te Maastricht, onder dagtekening van 26 juli 1814 en geverifieerd door Michel Van der Maessen, generaal-majoor en commandant van de vesting Maastricht. Op deze staten stond ook vermeld de heer G. Hermens, aan wie volgens kwitantie 15.200 pond

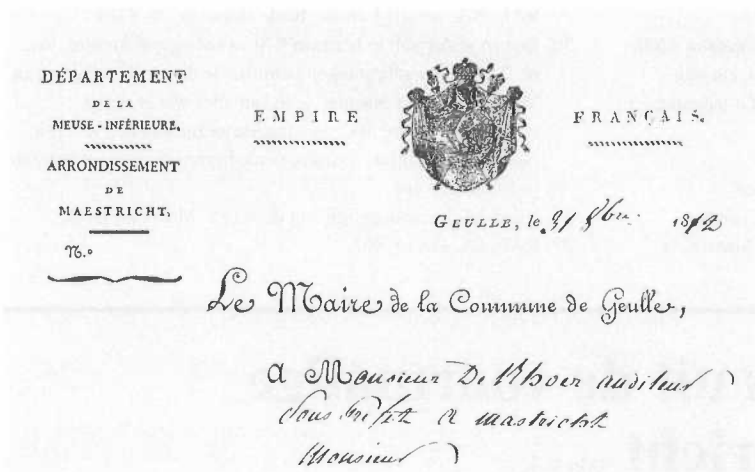
goed stro was overgedragen. Op de kwitantie van 23 juli 1814 verklaarde Hermens, "aannemer van de fourage te Maastricht" op heden genoemde kwantiteit stro overgenomen te hebben van directeur den Dijker "blijvend 't zelve ter dispositie van de Heren Commissarissen van Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje-Nassau in de voormalige generaliteitslanden." Hermens bleef dus opslagruimte beschikbaar stellen, zij het nu voor de nieuwe heren.³⁰⁾

Verdere lotgevallen van Hermens

Nadien is van de familie Hermens weinig meer te vinden in de dossiers. Als rentenier pendelde hij waarschijnlijk op en neer tussen Maastricht en Mechelen, thans Maasmechelen in België. In 1816 was hij (weer) in Maastricht ingeschreven. In het bevolkingsregister van dat jaar, folio 4, staat vermeld dat nog steeds aan het adres Hoogbrugstraat 19 (oud no. 23) woonachtig zijn Godfroy Hermens, 72 jaar, koopman, zijn echtgenote Anna van den Berg, 67 jaar, en dochter Maria Louise Constantia, 24 jaar, zonder beroep. (De dochter is destijds gedoopt met de namen Ludovica Julia Constantia). Inwonend waren een knecht Pieter Meertens, zeventien jaar, geboortig van Geulle en twee dienstboden, Maria Joanna Loijens, 58 jaar, geboortig van Mheer, en Louisa Meunier, zeventien jaar, geboortig van Musch (= Mesch?). Daarna woonde het echtpaar weer in Mechelen. Daar overleed Anna van den Berg op 9 december 1824 (akte 83), echtgenote van Godefridus Hermens, dochter van Nicolaas en Anna Christina Dorlo, in haar woning, genaamd "het kasteel".³¹⁾ Het overlijden van Hermens is aldaar niet gevonden, noch in het centraal overlijdensregister dat zich in het Rijksarchief Maastricht bevindt. Ik vermoed dat hij, weduwnaar geworden, bij een van zijn kinderen is gaan inwonen en aldaar overleden. Van al zijn kinderen is in Maastricht trouwens, buiten de vier overlijdens vermeld in de boven beschreven gezinnsamenstelling, niets gevonden. Ook kan ik niet thuis brengen de vermelding in de akte van benoeming van Hermens tot burgemeester van Geulle dd.31 december 1807, dat deze zeven kinderen had.³²⁾ Dan zouden er nog drie kinderen voor 1807 overleden moeten zijn. Volgens het bevolkingsregister van 1802/1803 had Hermens vier kinderen onder de twaalf jaar. Dat zouden dan de vier jongste kinderen zijn. Een andere mogelijkheid is dat er al volwassen kinderen "uitgevlogen" waren. Van eventuele huwelijken werd echter ook niets gevonden.

Slot

Bij mijn nasporingen heb ik wel ontdekt dat een nazaat van de Joannes Hermens, die met Godefridus het kindsdeel van broer Simon had gekregen in ruil voor

een levenslang jaarlijks uit te keren geldbedrag, in de eerste helft van de twintigste eeuw burgemeester van Amby is geweest. De stamlijn van deze dorpsbestuurder geef ik hieronder weer.

- 1. Joannes Hermens**, landbouwer, geb. Nuth 27 maart 1740, overl. Ulestraten 8 oktober 1813, akte 29, huwde te Schimmert op 30 april 1775 met **Maria Elisabeth Voncken**, geb. Schimmert 23 mei 1748, dochter van Hendricus en Gertrudis Sijen, geb. Ulestraten 15 juni 1814, akte 21. Het echtpaar woonde en overleed op de "ferme (= pachthoeve) de Moorveld".
- 2. Henri Hermens**, landbouwer, geb. gedoopt in Meerssen, 15 april 1782, overl. Ulestraten op de hof Moorveld 21 maart 1822, akte 8, huwde te Meerssen 10 januari 1808, folio 2, met **Anna Caroline Marie Catharine Spirs**, geb. Amby 6 december 1785, dochter van Laurentius en Joanna Maria Damoiseaux, overl. Oirsbeek 23 maart 1877, akte 7, grondeigenaarster aldaar, waar zij als weduwe was gaan wonen.
- 3. Jan Willem Hermens**, landbouwer, geb. Meerssen 30 maart 1809, akte 31, waar zijn vader toen landbouwer was op de "ferme Vaashartelt", overl. Amby 20 november 1872, akte 26, huwde te Beek 10 juni 1842, akte 14, met **Maria Anna Catharina Waelen**, geb. Schin op Geul 9 januari 1808, folio 1, dochter van Jan Jacob en Maria Catharina Wijnants. Zij woonden aanvankelijk in Ulestraten en kwamen op 12 april 1862 in Amby wonen. De vrouw, als weduwe alleen vertrokken in april 1880 naar Wylré, overl. Mechelen, gemeente Wittem, 5 december 1887, akte 68.
- 4. Hendrikus Joannes Hermens**, landbouwer en raadslid te Amby, geb. Moorveld-Ulestraten 9 maart 1846 volgens akte van bekendheid van de kantonrechter te Meerssen dd. 28 juli 1869, overl. Amby 8 september 1910, akte 28, op de "Gravenshof", huwde Heerlen 8 mei 1876, akte 8, met **Johanna Maria Cornelia Petronella Hubertina Pluymaekers**, geb. Heerlen 25 maart 1845, akte 44, dochter van Martin Jozef en Maria Catharina Penners, overl.? Het echtpaar woonde eerst in Ulestraten, dan van 12 april 1862 in Amby en vertrok terug naar Ulestraten op 30 maart 1883. Daarna weer in Amby naar de Gravenshof.
- 5. Martinus Josephus Hendrikus Maria**,

burgemeester van Amby, geb. aldaar 8 december 1877, akte 34, overl. 8-2-1965, huwde te Hulsberg 27 april 1915, akte 4, met **Maria Josephina Hubertina Kerckhoffs**, geb. Nieuwhof-Nuth 18 juni 1884, akte 17, dochter van Henri Joseph Victor Hubert en Maria Elisabeth Voncken, overl. Amby 2-7-1976.

Hermens werd benoemd tot burgemeester van Amby bij Koninklijk Besluit 26 januari 1917, no. 24 (Staatscourant 27 januari, no. 23) als opvolger van burgemeester Augustus Hubertus Hennis, die per 1 januari 1917 (een week voor zijn 71ste verjaardag) op zijn verzoek eervol ontslag kreeg bij Koninklijk Besluit van 7 december 1916, no. 63 (Staatscourant 13 december, no. 293) met dankbetuiging voor de langdurige diensten door hem in die betrekking bewezen. Hermens vervulde het ambt tot 1945, met uitzondering van de oorlogsjaren 1942, 1943 en 1944, toen een Duitsgezinde burgemeester de gemeente bestuurde. In de jaren 1933 tot en met 1935 was Hermens tevens gemeentesecretaris.

Geraadpleegde bronnen en literatuur:

1. Gemeentelijke Archiefdienst Maastricht, notarieel archief, inventaris nummer 2356.
2. Rijksarchief in Limburg, inventarisnummer 1045, Tome 2, bladzijden 63 en 64.
3. RAL, inv. nr. 1049.
4. GAM, Burgerboeken VIII - 186 en IX - 12.
5. GAM, NA, inv. nr. 2356.
6. GAM, NA, inv. nr. 2381.
7. GAM, NA, inv. nr. 2355.
8. RAL, NA, notaris Gassens, inv.nr. 424, jaar XII, akten 23, 24, 25, en 37.
9. RAL, NA, notaris Gassens, inv.nr. 424, Jaar XI, akten 59, 61, 62 en 67.
10. GAM. Doop-, Trouw- en Begraafboeken deel 63, blz. 83.
11. GAM, Burgerboeken V-428 en VII-318.
12. GAM, NA, inv. nr. 2380.
13. Wie een beeld wil krijgen van wat er zich in en buiten de vesting tijdens de belegering afspeelde, leze het artikel van Dr. Philipp Losch: Die Belagerung von Maastricht. (Publications 1923, 271-291). Daarin baseerde schrijver zich op de (Franse) briefwisseling van de gouverneur van Maastricht, prins Frederik van Hessen-Cassel, met zijn echtgenote prinses Caroline von Nassau-Usingen, die hij half september 1794 naar haar ouders in Bieberich am Rhein had gestuurd.
14. Aan hem wijdde ik een artikel in LTG, jaargang 1991, nummer 4, 100-111.
15. RAL, Frans Archief, inv. nrs. 917 en 918.
16. RAL, FA, inv. nr. 922.
17. Zie mijn artikel over burgemeester Alberigs van Geulle in LTG, maart 2002, blz. 10.
18. Alle nieuwe burgemeesters en adjoints zijn te vinden in RAL, FA, inv.no. 933. In dit register staan ook de data van aftreden en eventuele herbenoeming en installatie op grond van de vijfjaarlijkse vernieuwing vermeld, respectievelijk 16 en 30 september 1813.
19. RAL, FA, inv. nr. 3096.
20. RAL, FA, inv. nr. 4477.
21. RAL, FA, inv. nrs. 4477 en 4486.
22. RAL, FA, inv. nr. 4478.
23. RAL, FA, inv. nr. 533.

24. RAL, inv. nr. 2168, akte no. 101.
25. RAL, FA, inv. nr. 508, lichting 1810, departementsnr. 1260.
26. Voor het eerste bezoek dat in 1803 plaatsvond, zie mijn artikel "Hoog bezoek met een vervolg" in LTG, jaargang 1983, 45-48.
27. RAL, FA, inv. nr. 718.
28. Over deze "rommelige overgangstijd" leze men E.M.Th.W. Nuijens: Inventaris der Archieven van het Provinciaal bestuur van Limburg 1814-1913, Maastricht 1982.
29. RAL, NA, notaris Lebens, beide akten inv. nr. 3269.
30. Een en ander valt te lezen in RAL, Provinciaal Archief, inv. nr. 22, inhoudende stukken betreffende de inbezitting van Maastricht en de inventarisatie van alles wat er, naast voedselvoorraden, in de vesting aanwezig was aan geschut, munitie, voertuigen, kaarten, verdedigingsplannen, materiaal, instrumenten enz.
31. Vriendelijke mededeling van de heer J. Moers uit Beek.
32. RAL, FA, inv. nr. 933.

IRMA
LOMMEN-SALDEN

Landverhuizers uit de voormalige gemeente Limbricht (vervolg)

De familie Duckers, Bovenstraat, Limbricht

**Willem Joannes
Baptista Duckers,**
geboren 8 december 1816

te Limbricht, zoon van Nicolaas Jozef Duckers en Antonia Margaretha Savelkoul, huwt 6 februari 1858 te Limbricht met **Sophia Catharina Rademakers**, geboren 26 november 1822 te Klermond (B), dochter van Peter Rademakers en Maria Catharina Klinkenberg.

Van het echtpaar worden te Limbricht drie kinderen geboren: I: Margareth Antonia, geboren 1858, overleden 1861, II: Joseph Lambertus, geboren 1860 en III: Margaretha Carolina Antonia, geboren 1862. Willem Duckers was schrijnwerker van beroep.

Willem Duckers verkoopt op 26 maart 1863 via een openbare verkoop zijn huismeubelen en verdere roerende goederen, akte nr. 69 Notaris van der Heijden, Sittard. Buiten het gebruikelijke serviesgoed en andere huisraad worden er onder andere verkocht: een sabel voor twee gulden aan Gerard Horens en Christiaan Jozef Ceunen en epauletten aan dezelfde voor het bedrag van 25 cents. Een muizenval gaat over naar Jan Jozef Froijen voor vijftien cents en een ton met ingemaakte kool wordt gekocht door Jakobus Salden in naam van zijn moeder, de weduwe Jan Salden, voor het bedrag van twee gulden en tachtig cents. Er gaan die dag niet minder dan 157 nummers onder de hamer. De totale opbrengst van de verkoop bedraagt 176 gulden en vijftien centen. Kosten vijf gulden 24 cents, rest 170 gulden en 91 cents.

Op 14 april 1863 wordt het gezin Duckers uitgeschreven uit het bevolkingsregister van Limbricht. Zij wonen op dat moment op de Bovenstraat huis no. 56.

Volgens de lijst van geëmigreerde Limburgers in het Provinciaal Archief vertrekt Willem Duckers in 1863 met zijn echtgenote en één kind (wat niet klopt) naar Benton, Carver (County, Minnesota).

Daarna ontbreekt lange tijd elk spoor van deze familie. Het heeft bijna vijf jaar geduurd voordat ik eindelijk gegevens vond over de familie Duckers in Amerika. Met grote dank aan de moderne technologie, de elektronische snelweg, simpelweg: internet.

Begin mei 1863 scheept Willem zich met zijn gezin in Antwerpen in op het schip "Adele", kapitein Emil Clausen. Op 3 juni 1863 bereikt het schip de haven van New York.

Volgens de passagierslijst bestaat het gezin uit: William Duckers, 46 jaar, farmer, met bestemming USA, Maria Duckers, 46 jaar, Joseph Duckers, drie jaar en Antonia Duckers, zeven maanden. Met hen reist Christian Custers, 56 jaar, Willems schoonbroer!

Christiaan Custers wordt geboren 4 februari 1806 te Ophoven-Sittard als zoon van Joannes Theodoor Custers en Maria Helena Kusters. Op 27 november 1837 huwt hij te Limbricht met Marie Josephine Duckers, geboren 24 april 1812 te Susteren. Het echtpaar krijgt vijf kinderen: Nicolas Joseph, 1838-1865, Maria Agatha 1841-?, Jan Michiel 1843-1848, Karel Theodor 1846-1846 en Jan Godfried 1847-1847. De oudste zoon Nicolas Joseph woont in 1850 bij zijn Oma Duckers in Limbricht maar bij zijn overlijden in 1865 woont hij weer in Sittard. Bij zijn overlijden wordt vermeld dat zijn vader, Christiaan Custers, dagloner is en in Noord Amerika woont. In september 1864 is Christiaan in Chicago, Illinois, getuige bij de doop van Willem en Sophia's dochter Catharina (Kitty), daarna ontbreekt ieder spoor van hem.

Willem Duckers heeft nooit Carver County in Minnesota bereikt. Tijdens de tocht naar deze opgegeven bestemming heeft hij zich zeer duidelijk bedacht en Chicago in de staat Illinois als nieuwe woonplaats gekozen.

In de "city directory" (stadsgids) van Chicago over de jaren 1864 / 1865 staat William Duckers vermeld als zijnde cabinet-maker (schrijnwerker) bij de firma Herrmann & Rickers en woont hij in North Avenue. Hij is dus duidelijk trouw gebleven aan zijn oude beroep en zal dat ook de rest van zijn leven blijven. Er wordt rond 1870 een keer verhuisd naar Carl Street,

Jefferson Township, Chicago. Tegen die tijd zijn er nog twee kinderen geboren; dochter Katherine (Kitty) in 1864 en zoon Valentine in 1868.

William bezit in Jefferson Township een stuk land van veertig acres (ongeveer zestien ha). Hij heeft dit waarschijnlijk nooit gebruikt als boer want in de "city directories" wordt hij steeds vermeld als zijnde cabinet-maker, de laatste jaren waarschijnlijk als zelfstandig ondernemer.

Death
Certificate
van William
(Willem
Joannes
Baptista)
Duckers.

Op 16 januari 1892 is William Duckers te Chicago overleden, 75 jaar oud. Volgens zijn overlijdensakte was hij geboren in "Zitart", Holland en 31 jaar inwoner van de staat Illinois.

PHYSICIAN'S CERTIFICATE OF DEATH.—Issued by State Board of Health. 5170

State of Illinois, }
COOK COUNTY. } CITY BOARD OF HEALTH.

1. Name *William Duckers*
2. Sex *Male* Color *White*
3. Age *75* years *1* months *9* days
4. Occupation *Cooper*
5. Date of death *January 16 - 5 P.M.*
6. *Single, Married, Widower, Widow
7. Nationality and place where born *Holland, Surinam - Zitterdorp*
8. How long resident in this State *31 years*
9. †Place of death *St. Paul St. Chicago - Ward 12*
10. †Cause of death *Acute Pneumonia following Angina Pectoris* Complications
11. Duration of disease *about 1 month* Duration of Complications
12. Place of burial *St. Boniface Cemetery*
13. Name of Undertaker *St. Boniface*
14. Dated at *Chicago Jan 17 1892* *Donald P. Schuler - M.D.* Residence *St. Paul St. Chicago*

GENEALOGY PURPOSES ONLY 1892

Please state if these are not required.
If so, the physician and board shall have them stamped or printed.
If so, primary and immediate cause of death, and examine the list of diseases printed on cover of this book, and how pertaining to Grosser's Register.

Na zijn overlijden werden er "probate records" (= soort memorie van successie) opgemaakt. Schoonzoon George King was executeur-testamentair en het heeft tot 1898 geduurd voor de nalatenschap geregeld was. Deze "probate records" zijn nog steeds aanwezig in de archieven in Illinois en ik ben zo in het bezit gekomen van een kopie van alle stukken. Waarom dit alles zo lang heeft moeten duren is onbekend. Het blijkt dat er niet veel te verdelen was en dat uiteindelijk alles naar de weduwe, Sophia Rademakers, gaat.

Sophia Rademakers woont tot haar overlijden in bij haar dochter Kitty. Zij overleeft haar man nog negentien jaar en overlijdt op 5 september 1911 te Chicago, bijna 89 jaar oud. William en Sophie zijn begraven op het St. Bonifacekerkhof te Chicago.

Kinderen Willem Duckers en Sophia Rademakers

I: Margareth Antonia, geboren 26 mei 1858, overleden 15 mei 1861 te Limbricht.

II: Joseph Lambertus, geboren 4 maart 1860 te Limbricht, huwt in 1896 te Chicago met **Anna Westphal**, geboren 10 augustus 1877 in Koesling, Germany, dochter van August Westphal en Augusta Fischer.

Joseph en Anna krijgen zeker acht kinderen; Eva 1897-1898; Valentine 1899-1974, huwt 1) Anna Tenzinger, 2) Catherine Tenzinger; Catherine 1901; Mary 1902, huwt George Blocker; George E. 1904-1905; Charles G. 1905-1963, huwt Veronica; Wilhelmina Anna

Duckers grafsteen St. Boniface kerkhof, Chicago, Illinois.

(Minnie) 1908 en Mathilda, 1913.

Het gezin woont in 1900 in Rees Street - North Town, in 1910 Hudson Avenue, en in 1920 Sedgewick Street, Chicago.

Joseph heeft vele ambachten uitgevoerd. Zo is hij onder andere werkzaam geweest in een brouwerij en later in een machinefabriek. Ook was hij werkzaam voor het "Chicago Park District". In de "Chicago City Directory" uit 1902 wordt hij vermeld als zijnde "shoemaker", in 1913 als "laborer".

De oudste zoon, Valentine, werkt in 1920 als drukker bij een krant. Rond 1966 verhuist hij naar Minong in de staat Wisconsin. Ook daar werkt hij als drukker bij een krant tot zijn pensioen. Valentine Duckers overlijdt 5 augustus 1974 in Minong en wordt op 9 augustus daar op volgend begraven op het St. Joseph kerkhof in River Grove, Chicago. Hij laat na zijn (tweede) echtgenote Catherine Tenzinger, een zoon John, wonende in Hoffman Estates, Illinois, en een dochter Betty Ann Felke, zij woont dan in Arlington Heights, Illinois, verder vier kleinkinderen en drie achterkleinkinderen.

Joseph Duckers overlijdt op 21 oktober 1929 in het Alexian Brothers Hospital te Chicago, doodsoorzaak

was hartziekte in combinatie met een longontsteking, hij was 69 jaar oud. In zijn overlijdensakte wordt, net als bij zijn vader, als geboorteplaats Zittart in Holland opgegeven. Zijn moeder was volgens alles geboren te "Mastresh in Belgium".

Anna Westphal woont na het overlijden van haar echtgenoot in bij haar dochter Mary (1902) gehuwd met George Blocker. Zij blijkt invalide te zijn geweest en overlijdt, ook aan complicaties vanwege een longontsteking, op 26 juni 1931 te Chicago. Joseph en Anna zijn begraven op het katholieke St. Josephkerkhof in Chicago.

*Obituary van
Valentine
Duckers in de
Spooner
Advocate,
Spooner,
Wisconsin.*

THURSDAY, AUGUST 8, 1974

**VALENTINE DUCKERS,
MINONG, DIES MONDAY**

Valentine Duckers, age 74, resident of the Town of Minong passed away on Monday at Spooner Hospital.

He was born in Chicago, Ill., on November 21, 1899, and lived there until 1966 when he moved to Minong and has resided there since.

He was employed as a pressman before retirement, and was a member of Chicago Web Pressmans Union Local No. 7. In 1934 he was united in marriage to Catherine Tenzinger. His parents, one brother and three sisters preceded him in death.

He is survived by his wife; one son, John of Hoffman Estates, Ill.; one daughter, Mrs. Betty Ann Felke of Arlington Heights, Ill.; four grandchildren and three great-grandchildren.

The body was removed from Dahl Funeral Home to Hollerbach Funeral Home in Chicago where services will be held on Friday with burial in St. Joseph's Cemetery at River Grove, Ill.

III: Margaretha Carolina Antonia, geboren 8 augustus 1862 te Limbricht.

Zij wordt vermeld op de passagierslijst als Antonia, zeven maanden oud. Antonia is waarschijnlijk jong overleden want op de census van Chicago uit 1870 komt zij niet meer voor.

IV: Katherine M., is geboren 23 september 1864 te Chicago, roepnaam Kitty. Zij is gedoopt op 26 december in de St. Michaelkerk te Chicago met als doopgetuigen: Catherina Kandel uit Prussia en Christian Küsters uit Holland.

Rond 1882 huwt Kitty met **George A. King**, geboren september 1861 in Windheim, Germany.

Het gezin King woont onder meer in North 42nd Street en Tripp Street, Chicago. Er worden negen kinderen geboren waarvan er in 1910 nog vier in leven zijn. Dochter Maria Sophia (1887-1953) is muziklerares aan huis, dochter Mathilde (1891-1982) is werkzaam als "stenographer", zoon Michael Clarence (1893-1916) werkt als boodschappenjongen in een fabriek en de jongste, John Alexander (1898-1964), zal denklijk nog wel op school zitten. Zoon George Joseph geboren 1896 is overleden 1897. Vader King werkt als reporter voor een krant maar in de census van 1920 wordt hij ingeschreven als zijnde "detective"!

Kitty Duckers King overlijdt op 27 maart 1937 te Chicago en is begraven op het katholieke St. Joseph kerkhof in Chicago. George King volgt haar op 11 september 1948 en is naast zijn echtgenote begraven. Bij de ouders zijn ook de volgende kinderen begraven: Maria Sophia (ongehuwd), Mathilda (ongehuwd) en Michael Clarence (ongehuwd).

De jongste zoon, John Alexander, huwt 1922 Anne Bachman en woont 1930 in Kedrale Avenue, Chicago. Hij werkt voor de spoorwegen en er zijn volgens alles geen kinderen geboren uit dit huwelijk.

Huis familie King in Tripp Street, Chicago.

V: Valentine Joseph is geboren in Chicago in mei 1868. Op 24 november 1891 huwt hij te Chicago met **Margareta (Maggie) Huscher**, geboren september 1871 in Irving Park (bij Chicago), Illinois.

Het gezin woont in 1900 in North 42nd Court, Jefferson Township, Chicago en Valentine is dan van beroep "manager of brewery".

In 1920 is het gezin verhuisd naar North Tripp Avenue, ook in Chicago, en Valentine heeft dan een andere baan "efficiency engineer at a harvesting machinery business". Hun dochter Sophia, geboren oktober 1892, woont nog thuis en is werkzaam als "record clerck" bij de plaatselijke spoorwegen, zij blijft ongehuwd en overlijdt 24 januari 1978 te Chicago.

Valentine overlijdt 15 juli 1946 te Chicago en zijn echtgenote Maggie op 6 november 1954. Zij zijn beiden begraven op het katholieke St. Bonifaciuskerkhof te Chicago.

In het plaatsje Peyton in de Staat Colorado woont nog een Duckers-nazaat van Willem Joannes Baptista Duckers maar hij heeft helaas geen belangstelling voor de herkomst van zijn voorouders.

Met dank aan: Amelia Kelly, Chicago; Kay Hartzel, MD; Tracy Polyak, Chicago; Daryl Ann Tesar, Chicago.

Bronnen o.a.:

- Lijst Limburgse emigranten, Provinciaal Archief Limburg.
- Bevolkingsregister Limbricht
- Burgerlijke Stand Limbricht
- Weekblad Mercurius 1863
- Passagierslijst schip Adele, Antwerpen - New York, aankomst 3 juni 1863.
- Censussen Chicago, meerdere jaren
- City Directories, Chicago, IL, meerdere jaren.
- Kerkelijke registers St. Michael en St. Viator, Chicago, IL.
- RK Kerkhof St. Joseph, Chicago, IL.
- RK Kerkhof St. Boniface, Chicago, IL.
- SSDI (Sociale Security Death Index)
- Death Index, Cook Co, IL
(<http://www.cyberdriveillinois.com/departments/archives/archives.html>)

RÉGIS DE LA HAYE

Gebruik geen klappers!

In mijn carrière bij het Rijksarchief in Limburg heb ik slechts één maal een woordenwisseling gehad met een bezoeker van de studiezaal. Het zal u niet verwonderen dat het ging over klappers. Een bezoeker maakte mij attent op een fout in de klapper, en begon daar geïrriteerd over te raken. Ik legde hem uit dat klappers ook maar mensenwerk zijn, en dat, zoals bij ieder mensenwerk, er wel eens fouten gemaakt worden. De bewuste bezoeker vond deze uitleg onvoldoende, want, zo stelde hij, een instelling als het Rijksarchief in Limburg kan zich toch niet permitteren om in de studiezaal onbetrouwbare klappers ter beschikking te stellen van de onderzoekers? Ik probeerde hem toen uit te leggen dat hij de gegevens uit de klappers op zijn minst moest verifiëren, maar dat hij, om zijn onderzoek nóg beter te verrichten, eigenlijk helemaal geen klappers moest gebruiken, dat in zijn algemeenheid het gebruik van klappers afgeraden moest worden, en dat het rechtstreeks werken in de bronnen nog altijd de beste methode van onderzoek was. De bezoeker begreep het toen niet meer en zei: "Waarom gooit u die klappers dan niet weg?" Uitleg mijnerzijds waarom we de klappers, als handige hulpmiddelen, dan toch niet weggooien, mocht niet baten. De man kapte mijn uitleg af met de woorden: "Ik kom nog wel eens terug als er hier in de studiezaal iemand zit die wél verstand van genealogie heeft".

Of de man bij een volgend bezoek aan het Rijksarchief iemand heeft getroffen die wél verstand van genealogie had, is mij niet bekend. Maar zijn reactie is typerend voor veel stamboomonderzoekers ten aanzien van klappers. Het feit dat klappers ter beschikking worden gesteld door het Rijksarchief, omgeeft ze met een waas van betrouwbaarheid en wetenschappelijkheid. Geheel ten onrechte, want klappers zijn, zoals reeds gezegd, mensenwerk, en bevatten fouten en onvolmaaktheden. Dit is dus een eerste reden om er kritisch mee om te gaan. Een andere reden voor terughoudendheid is de onvolledigheid. Heel wat gegevens uit de archief-

bronnen zijn niet geklapperd. Wie alleen de klappers raadpleegt, mist wellicht belangrijke informatie. Die informatie mist men ook omdat men, door het werken met klappers, de context van de inschrijvingen en bepaalde historische verbanden niet ziet. Tenslotte, in klappers zoekt men alfabetisch op familienaam, en de vraag is en blijft altijd of die familienaam wel relevant is.

Al deze bezwaren tegen klappers wil ik aan de hand van enkele voorbeelden illustreren. Ik maak daarbij wel een onderscheid tussen klappers op de kerkregisters uit de 17e en de 18e eeuw, en klappers op 19e en 20e-eeuwse bestanden. In de periode van na de Franse Tijd ga ik er namelijk van uit dat er vaste familienamen zijn, met een redelijk vaste spelling.

Misbruik van klappers

Fouten in de klappers

Het eerste bezwaar tegen klappers is, zoals reeds opgemerkt, het voorkomen van fouten. Hoeveel onderzoekers hebben zich reeds laten misleiden door een typefout in een klapper, of door een leesfout van de bewerkers? Zo geloofde de familie Crapels sinds 1981, op gezag van de klapper van de parochie Papenhoven, in het bestaan van een voorvader Einken Crapels. Volgens de klapper werd namelijk op 21 juni 1626 gedoopt Jan, zoon van Einken Crapels. In 1987 werd echter het originele kerkregister er eens bij gehaald, en toen bleek dat de naam verkeerd geklapperd was. De vader van de dopeling heette niet Einken Crapels, maar Ercken Cremers.¹⁾

Voorbeelden van fouten in klappers zijn er te over. Iedere onderzoeker zal er wel eens hebben aangetroffen, en kan er voorbeelden van aanhalen. Zo staat de doop van Gertrudis, dochter van Arnoldus Huben en Helena, op 1 juli 1642, in de klapper van Stevensweert aangegeven op 9 juli. Waarschijnlijk een leesfout. In 1988 schreef ik een negatieve recensie in het

Limburgs Tijdschrift voor Genealogie over een genealogische publicatie betreffende een Zuid-Limburgse familie. De auteur kon ik erop betrappen dat hij niet alleen klakkeloos uit de klappers had overgeschreven zonder de registers te raadplegen, maar dat hij zelfs bij dit simpele overschrijven uit de klappers nog fouten had gemaakt. Bij een doop in 1708 in Brunssum vermeldde deze auteur namelijk vier doopgetuigen: Joannes Heutz, Helena Moenen, Catharina Clooten, en Lucas Trijbels. Dit kon niet kloppen, want bij een doop behoren slechts twee doopheffers te zijn. Wat stond echter in het originele register? Daar stonden als getuigen bij deze doop vermeld: "Joannes Heutz; Helena Moenen, echtgenote van Joannes Clooten; in haar plaats trad op Catharina Clooten, echtgenote van Joannes Renckens". De auteur had alleen maar de namen overgenomen, zoals die in de klapper stonden, daarbij bovendien nog de fout gemaakt één naam over te slaan (Joannes Renckens zijn), en tot overmaat van ramp een naam te vermelden die in de alfabetische klapper bij de volgende doop hoorde: Lucas Trijbels wordt namelijk als doopgetuige vermeld bij de doop van een kind uit een geheel ander echtpaar op een geheel andere datum, namelijk 8 december 1702.²⁾

Onvolledigheid van de gegevens

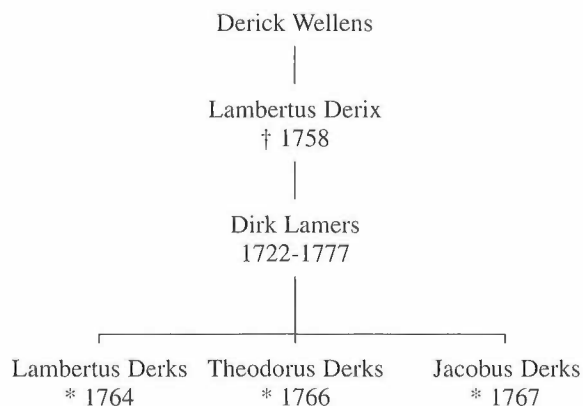
Klappers zijn bijna altijd onvolledig. Men mag aan indices, ook al zijn ze goed gemaakt, geen te hoge eisen stellen. Klappers zijn slechts klappers en niet meer. Dat betekent dat indices op namen slechts de namen vermelden die in de bronnen voorkomen, maar niet al de andere gegevens, die door de bronnen ook nog gegeven worden, bijvoorbeeld beroepen, woonplaatsen of nadere bijzonderheden. Soms worden in de klappers hele inschrijvingen overgeslagen, die wel degelijk in de kerkregisters voorkomen. De doop van Joannes, zoon van Arnoldus Huberti en Petronella Arnoldi, in Stevensweert op 31 augustus 1651, zal men tevergeefs zoeken in de klapper van Stevensweert, maar staat wel degelijk in het register.³⁾ Bij het bewerken van de klapper van Nuth was zelfs een hele pagina van een doopregister overgeslagen, en dus niet opgenomen in de klapper.⁴⁾

De vraag van de vaste familienaam

Een derde valkuil is de kwestie van de vaste familienaam. Aangezien de meeste genealogen hun onderzoek beginnen met hun eigen generaties, en vandaar in de tijd teruggaan van de 20e naar de 19e eeuw, en vervolgens naar het Ancien Régime, zijn ze gewend aan de vaste familienaam, namelijk het gegeven dat de Burgerlijke Stand eenieder verplicht heeft dezelfde geslachtsnaam te blijven voeren in een niet meer te wijzigen spelling. De onbevanging onderzoeker is dus in de beginperiode van zijn onderzoek zodanig gewend geraakt aan de vaste familienaam in een vaste spelling, dat hij soms kan gaan denken dat dit tijdens het Ancien Régime, dus vóór 1800, ook zo is (en in bepaalde streken inderdaad ook zo is). Maar hoe verder men teruggaat in de tijd, hoe minder dit het geval is. Vóór 1800 vinden immers, naar gelang de streek, veel veranderingen van familienamen plaats, zodat het steeds minder relevant wordt in klappers op familie-

naam te zoeken.

Dit geldt met name voor Midden- en Noord-Limburg, waar de ontwikkeling van patronymica (vadersnamen) tot vaste familienamen in de 18e eeuw vaak nog niet is afgesloten. Patronymica komen nog voor tot ver in de 18e eeuw, en zelfs nog in de beginperiode van de Burgerlijke Stand. Als voorbeeld een typerende stamreeks, waarbij de "toenaam" bij elke generatie 'switcht':⁵⁾

Pas de laatste generatie van deze familie behoudt definitief de naam Derks als familienaam. Wie dus vanuit de hedendaagse generaties de stamboom gaat onderzoeken van de familie Derks, moet er op bedacht zijn dat deze familie vóór 1800 niet meer Derks heet, maar Lamers of Derix of Wellens, en wie weet onder welke andere vadersnamen nog kan voorkomen.

Klappers zetten onderzoekers er nu eenmaal toe aan alfabetisch op één familienaam of op een beperkt aantal varianten te zoeken, zodat men niet alleen andere varianten, maar ook herkomstnamen en patronymica mist, alsmede aangetrouwde familieleden. Een voorbeeld: de zes kinderen van Anthonius Quaadvlieg en Clara Jongen, geboren tussen 1607 en 1623, staan in de doopregisters van Heerlen achtereenvolgens ingeschreven onder de volgende "achternamen", beter gezegd "bijnamen": 1. Op gen Brement, 2. Bremen, 3. Anthonii, 4. Quafligg, 5. Koeeflig, 6. Covelicx.⁶⁾ Door alleen een alfabetische klapper te gebruiken had dit gezin nooit gereconstrueerd kunnen worden. Overigens ontbraken in de kerkregisters nog enkele kinderen, die slechts door aanvullend archiefonderzoek achterhaald konden worden.⁷⁾ Een ander voorbeeld: de kinderen van Matheus Hoberts staan in de doopregisters van Maasbree ingeschreven onder de namen Huberts, Huiberts, Hoberts, Hobert, Houberts en Theuvis.⁸⁾ Nog een voorbeeld: het gezin Haenraets-Helgers in Brunssum, waaruit tussen 1642 en 1666 negen kinderen gedoopt werden onder de namen Pauli, Hanradts, Paulis, Henraet en zelfs een kind zonder familienaam van de vader.⁹⁾ Al deze voorbeelden tonen aan dat het geen zin heeft in deze periode op familienaam te zoeken.

Verder kunnen, gedurende heel de 17e en de 18e eeuw, familienamen vele soorten van varianten ondergaan: vertalingen in het Latijn, vertalingen in de landstaal, klankverschuivingen, varianten in schrijfwijzen, verbasteringen en fouten.

Vrijwilligers bij het Rijksarchief in Limburg bezig met het invoeren van de bestanden voor het Genlias-project.

Vertalingen van familienamen komen meer voor dan men wel eens denkt. Behoudens een hoge uitzondering houdt de pastoor in Limburg zijn kerkregisters in het Latijn bij. Dit betekent dat niet alleen voornamen (die praktisch altijd in het Latijn worden weergegeven, dus vertaald), maar soms ook familienamen in het Latijn worden vertaald. Gaerd wordt Godefridi, Seelen wordt Marcelli, Hoerberichts wordt Huberti, en Huntjens wordt Canisius. Sommige latinisering zijn als familienaam in gebruik gebleven.

Vertalingen van familienamen in de landstaal komen met name in taalgrensgebieden regelmatig voor. Enige voorbeelden mogen volstaan. Een bekend geval is dat van de familie Mertens, afkomstig uit het gehucht Ter Velde onder Aubel, net op de taalgrens, die vanaf het begin van de 17e eeuw bekend is onder de latinisatie A Campo, onder de Nederlandstalige variant Van de Velde en onder de Franstalige variant Deschamps. Eigenaardig genoeg heeft zich in Nederlands- en in Duitstalig gebied de latinisatie A Campo opgedrongen. Mijn eigen familienaam De La Haye werd in de 16e en de 17e eeuw door een ijverige pastoor of griffier enige malen vertaald met Van der Hagen of Von der Hecken.¹⁰ Deze vertaling is niet in gebruik gebleven. Andersom vertaalde de Maastrichtse geweermakersfamilie Van der Haeven in de 17e eeuw haar naam in De la Haye.¹¹

Ook worden familienamen veelvuldig veranderd door klankverschuivingen, veroorzaakt door dialectgrenzen (Caanen/Kohnen), of doorumlaut-vorming (Kohnen/Keune). Verder moet men ook altijd bedacht zijn op varianten in schrijfwijzen. Toen ik in de conscriptie- en militieregisters zocht naar leden van de familie Ruber, had ik in eerste instantie niet gedacht aan de spellings-variant Reuber. Belangrijk voor alfabetische klappers is dat namen met voorvoegsels naar believen los en vast geschreven kunnen worden: Debie, de Bye; van Kan, Vankan; de la Haye, de Lahaye, Delahaye. De wijze van alfabetiseren verschilt bovendien naar gelang de landen: een naam als De La Haye zal in Nederland geplaatst worden onder de H, in Frankrijk onder de L, en in België onder de D. Van Loo zoekt men in de oudere tienjarige tafels onder de V, in de nieuwere onder de L. Dat alles maakt het zoeken in klappers bepaald niet eenvoudig.

En natuurlijk zijn er ook de ordinaire fouten en slordigheden. Familienamen kunnen onherkenbaar verbasterd worden. Dit lot treft natuurlijk bij voorkeur moeilijke namen die uit een ander taalgebied afkomstig zijn, en die niet begrepen worden. De Waalse naam Soxhelet wordt verbasterd tot Sogeler, Zogelee of

Zogelee. De naam Fowarge ('fowarge' betekent: smid) wordt verbasterd tot Vorage, Voragen, Voraetzen of Vraetzen. Een ander typisch voorbeeld is het nageslacht van Matthias Hassel, dat onder andere onder de namen Hatsemeh, Hetzel, Hartmans en Haetzen door het leven gaat.¹² De naam De La Haye staat in de archiefbronnen op ruim 160 verschillende wijzen geschreven, tot en met de volstrekt onherkenbare verbastering Delhael.¹³ De naam Quaadvlieg haalt er zelfs 170.¹⁴ Eén van de verbasteringen van de naam Quaadvlieg deed zich voor bij een verhuizing over de taalgrens. In 1660 trouwde Joannes Quadflegen, uit Wirselen bij Aken, in Sint-Martensvoeren met Meycken Hunnen. De naam Quadflegen werd daar in de volksvorm vervormd tot Kofly. De naam kwam ook nog voor onder de varianten Cofly, Coefli, Couvely en Coeflir. Hun oudste zoon Lenart trouwde ca. 1690 in Hermée, bij Luik, met Catherine Stassart. Hier, in Franstalig gebied, werd de naam vervormd tot . . . Cuvelier. De familie kwam daarna terecht in het taalgrensgebied, en pachtte gedurende enige generaties hoeves van de commanderij Alden Biesen.¹⁵ Een begrijpelijke verbastering, want de naam Cuvelier komt in het Franse taalgebied zeer veelvuldig voor, en betekent gewoon "kuiper". Toen een andere Quaadvlieg naar Brabant emigreerde, deed zich weer een andere verbastering voor. Matthijs Quaadvlieg en Maria Hall, uit Schaesberg, hadden een zoon Matthijs, gedoopt te Schaesberg op 17 november 1750, die, als kleermaker van beroep, naar Cromvoirt in Noord-Brabant verhuisde, waar hij in het huwelijk trad met Ariaantje Vos. Zijn familienaam werd daar niet begrepen, en ingeschreven als "Quaadvlied" . . . in Brabant zijn nu eenmaal veel vlieten! De dochter van Matthijs, gedoopt in Cromvoirt op 14 juni 1798, werd ingeschreven onder de typisch Brabantse schrijfwijze "Kwaadvliet".¹⁶

Het moge dus duidelijk zijn dat het werken met alfabetische klappers meer na- dan voordelen heeft. Een betere vorm van klapper is dan ook de zogenaamde gezinsklapper, een meer uitgewerkte klapper die gehele gezinnen reconstrueert. Een dergelijke klapper vermeldt alle inschrijvingen van doop, huwelijk en overlijden uit de kerkregisters onder hoofde van een bepaald echtpaar, waarbij de gegevens nog aangevuld kunnen worden met informatie die de "klapperaar" vanuit zijn eigen lokaal-historische kennis bezit. Een voorbeeld van een dergelijke klapper is de index op de kerkregisters van Nuth, van 1586 tot 1811, vervaardigd door dhr. Jan Hermens, uit Hoensbroek.¹⁷ Onder hoofde van ieder echtpaar noteert hij de dopen van de kinderen, vermeldt ook wanneer er naar zijn weten kinderen buiten Nuth zijn gedoopt (zoals bijvoorbeeld het geval is met Joannes Horstmans, gehuwd met Anna Catharina La Haye), geeft varianten van de voornamen van de ouders (bv. de varianten Godefridus en Gerardus voor Everardus Houben), en eventuele latere echtgenoten. Wel worden de persoonlijke toevoegingen van de auteur in een cursief of een afwijkend lettertype gedrukt, zodat onmiddellijk duidelijk is wat in het register staat, en wat de auteur er vanuit eigen kennis en eigen onderzoek aan toevoegt.

Eén van de grootste gebreken van de alfabetische

klapper is het totaal ontbreken van de historische context, de sociologische context, de logische context en de chronologische context.

De sociologische context. Het is bij genealogisch onderzoek van het grootste belang inzicht te krijgen in de sociale verhoudingen van de plaats waar men onderzoek verricht, en het is van het grootste belang de familie die men onderzoekt sociologisch te plaatsen. Is het een kleine boerenfamilie, of is het een aanzienlijke familie met relaties en geld? Met wie gaat men om? Treden leden van belangrijke families als doopgetuigen op bij de dopen van kinderen, of treden leden uit de eigen familie als doopgetuigen op bij belangrijke families? Staat er wel eens een beroep of een openbare functie vermeld, bijvoorbeeld schepen? Al deze zaken stellen de onderzoeker in staat de familie sociologisch te plaatsen, en inzicht te verkrijgen in relaties tussen families onderling. Een familie leeft in een plaats namelijk nooit alleen, heeft altijd relaties met andere families, en deze relaties kan men in kaart brengen in doop- en huwelijksregisters, omdat deze uit de aard der zaak gebeurtenissen betreffen die van groot belang zijn voor het familieleven. Dit inzicht in familierelaties verkrijgt men niet in indices en klappers, maar slechts door de originele doop- en huwelijksregisters integraal door te lezen, wellicht zelfs meerdere malen. Zo zal men op een gegeven ogenblik de netwerken en de familiestructuren van een parochie herkennen, wie met wie omgaat, wie bij wie als peter of meter gevraagd wordt, en wie met wie trouwt.

Door het alfabetisch klappen gaat ook de logische context van de geïndiceerde bron verloren. Terecht noemt Nico Hamers in een artikel, verschenen in 1992, als voorbeeld een index op de Franse volkstelling van 1796. Hij constateert dat door het alfabetisch ordenen van de namen niet meer te zien is welke route de ambtenaar die de volkstelling heeft opgesteld, heeft afgelegd, en bovendien welke knechts, meiden en burens bepaalde personen hadden.¹⁸⁾

Ook de chronologische context is van belang. Wederom terecht verwijt Nico Hamers in hetzelfde artikel verschenen in 1992 aan de klapper van Nederlandse Limburgers die voor de Belgische nationaliteit hebben gekozen, de alfabetische opzet, waardoor de lezer niet meer kan zien wie als eersten kozen voor het Belgische staatsburgerschap, en wie de twijfelaars waren die pas op het laatste moment eieren voor hun geld kozen.¹⁹⁾

Overigens waren laatstgenoemde bezwaren in 1992 nog relevant, maar gaan ze tegenwoordig bij digitale klappers al niet meer op. De digitale index, bijvoorbeeld aangemaakt in een database-programma zoals *Word Access*, biedt namelijk zoveel verschillende mogelijkheden voor het sorteren en bewerken van de gegevens, dat de zojuist genoemde bezwaren nauwelijks meer relevant zijn. Men kan namelijk een digitaal gegevensbestand met een *query* volgens allerlei invalshoeken bevragen of sorteren. Het grootste voordeel van digitale bestanden is de soepelheid in de toepassing. Bovendien kunnen fouten te allen tijde worden gecorrigeerd, en worden correcties direct in het bestand ingevoerd. Toevoegingen kunnen eveneens probleemloos worden ingevoerd. Dank zij de zoekfunctie kan men snel en foutloos zoeken, niet alleen alfabetisch, maar in alle ingevoerde velden, met

één druk op de knop, of kan men een *query* formuleren waarin zelfs meerdere zoekopdrachten gecombineerd kunnen worden. Met dergelijke geautomatiseerde bestanden is het zelfs mogelijk statistisch onderzoek uit te voeren.

Een bekend voorbeeld van een digitale index is Genlias, het landelijk project waarbij alle aktes van de Burgerlijke Stand in heel Nederland worden geïndiceerd, gratis op Internet raadpleegbaar: www.genlias.nl. Begin 1998 werd binnen de muren van het Rijksarchief Limburg een aanvang gemaakt met dit project, waarbij op termijn alle belangrijke genealogische bestanden in één allesomvattende database gegoten kunnen worden, on-line raadpleegbaar.

De goede werkwijze

Welke is dan de goede werkwijze met alfabetische klappers? Is het inderdaad aan te bevelen dan maar geen klappers meer te gebruiken? In de studiezaal van het Rijksarchief in Limburg hoort men vaak uit de mond van goedwillende genealogen dat men best het onderzoek met de klappers mag doen, maar dat men de gegevens moet verifiëren in de originele bronnen. Zelfs deze werkwijze, die toch veel gevolgd wordt, is niet goed te keuren. Op de eerste plaats vermijdt men daarmee niet de reeds gesignaleerde tekortkomingen van klappers: de onvolledigheid, de ontbrekende inschrijvingen, de foutief weergegeven namen. Eigenlijk verdient slechts één werkwijze aanbeveling: in de onderzochte periode in een bepaalde parochie *alle* inschrijvingen van doop, huwelijk en overlijden doornemen, en zich daarbij niet beperken tot één plaats, maar ook de aangrenzende parochies doornemen.

Alleen op die manier ziet men verbanden, die men door het slechts raadplegen van alfabetische indices nooit ontdekt zou hebben. Men ziet dan bijvoorbeeld welke leden van de onderzochte familie bij andere families als doopgetuigen optreden, waaruit allerlei verbindingen en verwantschappen kunnen blijken. En men zal dan pas opmerken dat bepaalde familieleden onder andere namen voorkomen.

Kortom, de beste manier om klappers te gebruiken bij onderzoek in kerkregisters, is ze niet te gebruiken.

Vijf gulden regels voor onderzoek in kerkregisters

1. Doe geen genealogisch onderzoek aan de hand van klappers, maar altijd in de **originele kerkregisters**. Het neemt meer tijd in beslag, maar het is de enige goede methode van onderzoek.
2. Werk altijd **hele gezinnen** uit. Dit is de eerste voorwaarde om op een verantwoorde manier genealogisch onderzoek te verrichten in kerkregisters.
3. Verifieer de **vernoeming** van de kinderen: de voornamen moeten uit de directe familie betrokken worden. Duiken er "vreemde" voornamen op, dan moet de reden van die naamgeving achterhaald worden (bv. het zevende kind, een bijzondere peter, de patroonheilige van de kerk, een geboorte op een hoogfeest, enz.).
4. Identificeer de **doopgetuigen**. Peter en meter worden doorgaans betrokken uit de beide families,

van vaderszijde en van moederszijde. Om peters en meters met zekerheid te kunnen identificeren, zal het soms nodig zijn om óók aanverwante families uit te werken. Zijn er peters of meters van buiten de familie, dan kan dat iets zeggen over professionele of familielaties.

5. Controleer de **chronologie** van de geboortes binnen het gezin. Tussen iedere geboorte moeten ongeveer gelijke periodes liggen. Een "gat" van meerdere jaren kan natuurlijk betekenen dat er miskramen zijn geweest, maar kan ook betekenen dat er in die tijd kinderen elders zijn geboren, of dat er kinderen onder een andere familienaam gedoopt zijn. Onderzoek dan ook de omliggende parochies.

Nuttig gebruik van klappers

Moeten we dus, zoals opgemerkt bij de anecdote in het begin van deze bijdrage, de klappers in de studiezalen van de archiefdiensten dan maar bij het oud papier zetten, of hebben ze toch nog enig nut?

Hoewel de meeste ervaren genealogen het gebruik van klappers al lang hebben afgezworen, blijven de klappers op de kerkregisters in ieder geval nuttig wanneer men snel een huwelijk moet vinden, of wanneer men wil weten of een bepaalde naam in een bepaalde plaats voorkomt. In dergelijke gevallen is de klapper een handig hulpmiddel, dat men wel zo snel mogelijk terzijde moet leggen.

Daarnaast zijn er archiefbestanden die wel degelijk met nut door alfabetische klappers ontsloten worden, namelijk de grote bestanden uit de 19e en de 20e eeuw, wanneer ingevolge de invoering van de Burgerlijke Stand eenieder een vaste achternaam heeft, met een redelijk vaste schrijfwijze.

Zo kan men met vrucht onderzoek verrichten via de klapper op de conscriptie- en de militieregisters, die een welkome ingang vormen op de keuringsregisters. Deze registers, die berusten bij het Rijksarchief, geven niet alleen namen van ouders, beroepen en woonplaatsen, maar vaak ook een signalement, naast bijzonderheden over de geschiktheid voor militaire dienst. Een andere bron die met vrucht door alfabetische klappers ontsloten wordt, zijn de huwelijksregisters. Limburgse huwelijken zijn momenteel alle te vinden via Genlias. Een ander voorbeeld is de serie Memories van Successie, van 1818 tot circa 1900. Ook de klapper op de nationaliteitsbewijzen kan goede diensten verlenen; onderzoek in de nationaliteitsbewijzen blijkt uiterst vruchtbaar te zijn voor mensen die in deze jaren, tijdelijk of blijvend, over de oostgrens verdwenen zijn.

De kunst van het klappen

Het moge duidelijk zijn, mede gezien het voorgaande, dat het maken van alfabetische indices en klappers, zeker op de kerkregisters uit het Ancien Régime, niet eenvoudig is. Het vereist van de "klapperaar" een goede kennis van het oude schrift, kennis van de Limburgse familienamen - want zoals iedereen weet zijn bij het lezen van oud schrift de namen altijd het moeilijkst te lezen -, kennis van plaatsnamen en van dateringen. Het maken van een goede klapper is beslist niet eenvoudig.

Daarnaast stelt zich de vraag hoe ver de "klapperaar"

mag gaan. Moet hij zich strikt aan de namen in de opgegeven schrijfwijze houden, of mag hij de toekomstige raadpleger een dienst bewijzen door bijvoorbeeld te verwijzen naar varianten. De "klapperaar" heeft immers een zeer goede kennis van het bestand dat hij indiceert. Mag de "klapperaar" bijvoorbeeld, om het genoemde voorbeeld nog eens te gebruiken, bij de familienaam Huberti aangeven dat hiermee eigenlijk Houben is bedoeld? En dat Bremen eigenlijk Quaedvlieg is?

Hoever mag een "klapperaar" gaan het met interpreteren van gegevens, bijvoorbeeld het oplossen van afkortingen. Wanneer er in een kerkregister Joes staat, moet dit opgelost worden met Johannes. De voornaam "Joes" bestaat immers niet, en door "Joes" te schrijven begaat men gewoon een leesfout. Men moet dus oplossen met "Johannes". Maar dan beginnen de problemen: Johannes mét of zonder h? En wat te denken van "Wilre"? Wordt daar Wijlre, bij Gulpen, mee bedoeld, of Wolder? Beide plaatsen komen namelijk onder de variant "Wilre" voor.

Het moge duidelijk zijn dat het indiceren van archiefbronnen een grote kunst is, en dat de volmaakte klapper niet bestaat, en waarschijnlijk nooit zal bestaan. Nog afgezien van de vraag of het voor de onderzoeker wel nuttig is een klapper te gebruiken . . . Kortom, de klapper is een bruikbaar hulpmiddel, dat men beter niet kan gebruiken.

Noten:

1. *Afscheid van Einken Crapels*, in: C/Krapels krabbels 7 (1987), p. 123-124.
2. Régis de la Haye, *Boekbespreking*, in: LTG 16 (1988), p. 98.
3. De genoemde voorbeelden uit Stevensweert komen uit mijn bijdrage: *Valkuilen bij onderzoek in kerkregisters*, in: LTG 25 (1997), p. 37-39.
4. Mededeling van dhr. Jan Hermens, te Hoensbroek, auteur van een gezinsklapper op de kerkregisters van Nuth.
5. Franz Gommans, *Ahnenliste Gommans-Derks*, in: LTG 12 (1984), p. 43-52.
6. May Quaedvlieg, *Tussje Krimes en Sint Berb* (Landgraaf 1988).
7. M. Quaedvlieg, *Anthonius Quaeflijg en Clara Jonghen van Schaesberg (1607), of: een gezin bij elkaar gesprokkeld*, in: LTG 23 (1995), p. 80-86.
8. Jan H. Hanssen, *Een vergeten doop te Maasbree*, in: LTG 27 (1999), p. 57-58.
9. N.A. Hamers, *Alfabetisch of chronologisch*, in: LTG 20 (1992), p. 4-5.
10. Régis de la Haye, *Zes generaties geweeemakers De La Haye*, in: LTG 14 (1986), p. 18.
11. Régis de la Haye, *Zes generaties geweeemakers De La Haye*, in: Limburgs Tijdschrift voor Genealogie 12 (1984), p. 65-68; 13 (1985), p. 61-66; 14 (1986), p. 15-22, 85-92, 101-112.
12. L. Harzon, *Genealogie van de familie Harzon*, in: LTG 12 (1984), p. 69-72, 83-88; 13 (1985), p. 43-44.
13. Régis de La Haye, *Herkomst en schrijfwijze van de familienaam De La Haye*, in: Journal de La Haye 5 (1989), p. 213-223.
14. May Quaedvlieg, *Tussje Krimes en Sint Berb. De voorouders en nakomelingen van Andrees Quaetveleig en Lena Sauren, van Palemig* (Landgraaf 1988), p. 275-276.
15. Jozef Vanvinckenroye, *De Cuvelierstam. Een eeuw op pachthoven van Alden Biesen (1736-1834). Een familiekroniek*, in: Vlaamse Stam 30 (1994), p. 222-236.

16. Vriendelijke mededeling van dhr. Marius van Amelsvoort, Locht 85, 5504 KC Veldhoven, waarvoor onze dank.
17. J.L.G. Hermens, *Kerkregister H. Bavokerk Nuth, doop, huwelijk en overlijden* (Hoensbroek 2000).
18. N.A. Hamers, *Alfabetisch of chronologisch*, in: LTG 20 (1992), p. 4-5.
19. N.A. Hamers, *Alfabetisch of chronologisch*, in: LTG 20 (1992), p. 4-5.

H.J.O. MARTENS

CAELEN of KAALEN? Een familienaam in een gezin, op tweeërlei wijze geschreven

Tijdens onderzoek naar de familie Huynen te Valkenburg bleek dat schoonzoon Joseph Hubert (1875-1965), gehuwd met Maria Sophia Hubertina Huynen (1878-1958), werd aangeduid met de familienaam die zowel als Caelen maar ook als Kaalen werd geschreven. Bij aangifte van de nalatenschap van (schoon)vader Jean Huijnen in 1916 werd Joseph Hubert Kaalen vermeld met de aantekening "ook genaamd Caelen". Hij ondertekende daarbij met Caelen, hoewel zijn geboorteakte de naam Kaalen aangaf. Dat was aanleiding voor nader onderzoek naar de familie Caelen, waarbij is mede betrokken een artikel van Funs Patelski dat al eerder in Geulrand van 1984 over die familie is verschenen.¹⁾ Uit ons onderzoek bleek het volgende:

Het gezin Caelen-Huntjens

Ouders:

HENRICUS CAELEN zoon van Nicolaas Caelen en Theresia Coenen, geboren Valkenburg 6 november 1829, overleden aldaar 14 maart 1906, smid van beroep en woonachtig aan de Markt (huidige Berkelstraat) te Valkenburg, gehuwd Valkenburg 17 april 1857, met:

ANNA MARIA HUNTJENS dochter van Tossanus Huntjens en Wilhelmina Willems, geboren Geul 19 december 1831, overleden Valkenburg 2 april 1883.

Kinderen uit dit huwelijk, allen geboren te Valkenburg:

1. **JAN HUBERT CAELEN** geboren 30 juni 1858, overleden Valkenburg 8 juli 1858;
2. **WILHELMINA HUBERTINA CAELEN** geboren 26 september 1859, overleden aldaar 28 juli 1929, gehuwd met Joseph Hubert Prevoo, geboren Valkenburg 10 april 1857, overleden aldaar 7 september 1937;
3. **ANNA HUBERTINA CAELEN** geboren 10 september 1861, overleden Valkenburg 6 oktober 1888;
4. **MARIA HUBERTINA CAELEN** geboren 13 januari 1864, overleden Berg en Terblijt 5 mei 1920, gehuwd Valkenburg 11 mei 1894 met Henderikus Harmannus Swart, geboren Wildervank 6 juni 1862, overleden voor 5 mei 1920;
5. **JAN HUBERT CAELEN** geboren 20 maart 1866, overleden na 21 september 1933, gehuwd Berg en Terblijt 25 november 1897 met Maria Barbara Antonia Bleeser, geboren Mheer 28 mei 1870, overleden Valkenburg 21 september 1933;

6. **ELISABETH HUBERTINA KAALEN** geboren 7 oktober 1868, overleden Mook 25 maart 1956, gehuwd met Emile Hanssens, geboren Buysingen (B) 17 augustus 1875, overleden Mill 10 december 1964;
7. **MARIA HUBERTINA ELISABETH KAALEN** geboren 21 februari 1872, overleden Valkenburg 15 mei 1930, gehuwd Valkenburg 19 mei 1896 met Joseph Jan Hubert Drissen, geboren Schin op Geul 31 juli 1872, overleden Valkenburg 17 april 1940;
8. **JOSEPH HUBERT KAALEN** geboren 16 juni 1875, overleden Valkenburg 30 maart 1965, gehuwd Valkenburg 24 september 1902 met Maria Sophia Hubertina Huynen, geboren Valkenburg 8 juli 1878, overleden aldaar 1 juli 1958.

Bij de geboorteaangifte van de kinderen 1 tot en met 5 werd als vader vermeld Henricus of Hendrik Caelen en als moeder Anna Maria Huntjens. Bij de kinderen 6 en 8 werd als vader Jan Kaalen vermeld en bij kind 7 Jan Hendrik Kaalen; moeder bleef Anna Maria Huntjens. De vader stierf - naar we aannemen: vredig - in 1906 en blijkens het bidprentje onder de naam Jan Hendrik Caelen. Kind 6 (een dochter) bleef de naam Kaalen dragen evenals kind 8 (een zoon). Van de laatste zijn nog (mannelijke) nakomelingen. Kind 7 werd blijkens het bidprentje bij overlijden weer aangeduid met de naam Caelen.

Bij het overlijden van Anna Maria Huntjens gaf haar echtgenoot aan te zijn Jan Hendrik Kaalen, hoefsmid met als woonadres Markstraat te Valkenburg. Welke naam is nu de rechtmatige? Alvorens deze vraag te beantwoorden volgen hier enkele inleidende opmerkingen, die betrekking hebben op de naam Caelen e.d. en op de frequentie van de naamdragers.

Naam en frequentie van de naamdragers

De naam Caelen en Kaalen zou afgeleid zijn van de Germaanse naam Karel (Carolus) hetgeen betekent kerel, vrije man. En dan in het bijzonder een koosnaam daarvoor Kal(le). Een andere verklaring zou zijn de bijnaam die terug te voeren is op een persoonlijke eigenschap: kaalheid.²⁾ Patelski geeft nog de volgende uitleg. Naar zijn mening is Caelen vermoedelijk een patroniem, een naam afgeleid van den (voor)naam van de vader. In onze streken is de roepnaam Kol afgeleid van de voornaam Nicolaas, geen onbekend verschijnsel. Hij wijst er op dat al naar gelang men deze naam in het plaatselijk dialect gebruikte, namen ontstonden als

Colen, Koulen, Koelen, Kaalen, Keulen etc.³⁾ Blijkens de volkstelling van 1947 kwamen in Limburg de volgende varianten voor: Caelen, Kaalen, Kaelen en Kalen en wel met 149, 5, 54 en 11 naamdragers. In Valkenburg waren destijds 45 naamdragers Caelen, 3 Kaalen en 3 Kaelen.⁴⁾ De naam Kaalen komt in Nederland uiterst weinig voor: de bij CD-Foon vermelde personen Kaalen zijn allen afstammelingen van Joseph Hubert Kaalen.

Voorgeslacht

De familie Caelen heeft als stamvader Leonardus Caelen, die in de eerste helft van de 18e eeuw een smidse bewoonde op het Reutje, een gehucht nabij Gasthuis en Wolfshuis, dat zowel kerkelijk als wereldlijk viel onder de jurisdictie van Bemelen. Velen van zijn nakomelingen waren werkzaam als hoefsmid. Patelski heeft in eerder genoemd artikel⁵⁾ de fragment-genealogie Caelen uitgewerkt. Hij signaleert de volgende voorkomende benamingen: Kolen, Caelen, Caalen, Kaulen, Coulen, Kaelen, en Kaalen. Op basis van deze fragmentgenealogie kan de volgende - voor onze situatie van belang zijnde - stamreeks worden afgeleid:

Leonardus Caelen
geboren 1686
gehuwd met Catharina Gelen

Henricus Coulen (Caelen)
1714-1778
gehuwd (1) met Elisabetha Wetzels
overleden 1754

Leonardus Caelen
1748-1793
gehuwd met Maria Anna Beijers
1750-1834

Nicolaus Caelen
1783-1859
gehuwd (2) met Maria Theresia Coenen
1792-1856

Henricus Caelen
1829-1906
gehuwd met Anna Maria Huntjens
1831-1883

Rechtmatigheid van de naam

We moeten nu vaststellen dat vanaf omstreeks 1868 bij de geboorteaangiften van de kinderen de voornaam en de familienaam van de vader werd gewijzigd van Henricus Caelen in Jan Kaalen, waarbij wordt aangetekend dat de verandering van de voornaam verder gaat dan die van de familienaam. Deze laatste betreft slechts de schrijfwijze. Het eerste zou ik willen aanduiden met een (voor) naamsverandering, het tweede met een veranderde schrijfwijze. Voor de beantwoording van de vraag naar de rechtmatigheid van de voornamen en familienamen is het volgende van belang. Vanaf de komst van de Fransen begin november 1794 en de daarop volgende

inlijving bij Frankrijk was in Limburg de Franse wetgeving van toepassing. Het Franse Burgerlijke Wetboek - de Code civile - heeft in Limburg vanaf maart 1804⁶⁾ tot 1 januari 1842 gegolden. Daarna werden de bepalingen van het (oude) Nederlandse Burgerlijke Wetboek van kracht.⁷⁾

Van de Code civile (C.c.) zijn van belang de artikelen 57 (inhoud van een geboorteakte) en 99 tot en met 101 (verbetering van de akte van de burgerlijke stand). Artikel 31 van het (oude) Burgerlijk Wetboek (B.W.) komt min of meer overeen met artikel 57 C.c. Artikel 31 houdt kort gezegd in dat de akte van geboorte dient te vermelden het jaar, de dag, het uur en de plaats der geboorte; het geslacht van het kind, en de voornamen die aan het kind worden gegeven. Voorts de namen en voornamen, het beroep en de woonplaats van de ouders. En tenslotte de namen, voornamen, ouderdom, beroep en woonplaats van de getuigen. Ingevolge artikel 62a van het B.W. oud dragen wettige en door de vader erkende kinderen de geslachtsnaam van de vader. Niemand mag zijn geslachtsnaam veranderen of een andere toevoegen zonder toestemming van de Koning (artikel 63 B.W. oud). Met betrekking tot verbetering van de akte van de burgerlijke stand zijn de artikelen 70 tot en met 73 van belang. (Deze bepalingen zijn uitvoeriger dan die van de C.c.) Kort gezegd komt het - voor zover hier van belang - op het volgende neer.

Bij onvolledigheid en in diverse andere gevallen kan aanvulling of verbetering van de registers van de burgerlijke stand plaats vinden. Men kan denken aan het verloren gaan van registers. Meer komt voor verbetering der akten; vooral in geboorteakten worden nogal eens verkeerde vermeldingen gemaakt.⁸⁾ Daartoe dient een verzoek te worden gericht tot de bevoegde rechtbank die daarop uitspraak doet. De uitspraak tot verbetering of aanvulling zal vervolgens door de ambtenaar van de burgerlijke stand "in de lopende registers worden ingeschreven, en zal, in geval van verbetering, daarvan worden melding gemaakt op den kant der verbeterde akte . . .".

Tenslotte geeft artikel 68 B.W. oud een mogelijkheid tot verandering van de voornaam na toestemming van de rechtbank.

Bepalend voor de rechtmatigheid van een naam (zowel familie- als voornaam) is derhalve de geboorteakte zoals die zich bij de burgerlijke stand van de gemeente van geboorte bevindt, eventueel voorzien van kantmeldingen als vorenbedoeld. Wijzingen van de (voor)namen moeten derhalve terug te voeren zijn op beschikkingen van de rechtbank c.q. berusten op een Koninklijk besluit. Uit deze bij de gemeente Valkenburg berustende akte van 7 november 1829 blijkt dat op de dag daarvoor is geboren Henricus zoon van Nicolas Caelen en Theresia Coenen. Van een kantmelding met verwijzing naar een beschikking van de rechtbank terzake van een correctie of wijziging van de voornaam en/of de geslachtsnaam is niet gebleken, evenmin van een Koninklijk Besluit inzake naamswijziging. We moeten er dan ook van uit gaan dat Henricus (Hendrik) Caelen de enig juiste naam van de vader in de geboorteakten vanaf 1868 had dienen te zijn. De veranderingen van zowel de voornaam Hendrik in Hendrik Jan en uiteindelijk Jan alsook van de familienaam van Caelen in Kaalen, zoals men die

vanaf omstreeks 1868 kan waarnemen, zijn dan ook niet terecht.

Afsluiting

Een verklaring voor verandering van de naam Caelen in Kaalen rond 1868 kunnen we op basis van de archieven niet geven. Evenmin biedt de mondelinge overlevering uitkomst. Zou het misschien zo zijn dat men het in de 19e eeuw gewoonweg nog niet zo nauw nam met de exacte schrijfwijze van de familienaam: in het verleden gebruikte men toch immers binnen de familie zoveel min of meer gelijklopende namen als Kolen, Caelen, Kaulen, Coulen, Kaelen en Kaalen! Daar zullen we het maar op houden. Wel kan gezegd worden dat de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente Valkenburg strikt genomen tekort is geschoten bij de uitvoering van de wettelijke bepalingen. Hij had immers moeten controleren of de namen wel juist waren. Het is niet gebeurd, bewust of onbewust. Kortom: een voorbeeld van wat reeds eerder

in de literatuur is geconstateerd, namelijk dat tot ver in de negentiende eeuw in de aktes van de Burgerlijke Stand nog veel slordigheden en fouten te vinden zijn.⁹⁾

Noten:

1. Funs Patelski, *De smidshamer en de familie Caelen*, in Geulrand 1984, pag.49-51.
2. Jos Crott, *Familienamen in Limburg, bewerkt een aangevuld door Jo Hoen*, Maastricht 1995.
3. Patelski, pag. 49.
4. P.J. Meertens-Instituut, *Nederlands Repertorium van Familienamen, deel XIV Limburg*, 1988.
5. Patelski pag. 50-51.
6. Paul Scholten, *Mr Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht*, Zwolle 1974, pag. 171
7. L.J. van Apeldoorn, *Inleiding tot de studie van het Nederlandse Recht*, Zwolle 1963, pag. 187.
8. H.F.A. Völlmar, *Nederlands Burgerlijk Recht, Eerste Deel*, Zwolle 1951, pag. 74 e.v.
9. Régis de La Haye, *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Limburg*, tweede druk Maastricht 1994, pag. 60.

MARJON
MERCHELBACH-
HOVENS

Een doortastende dame op kasteel Wittem: Max Dechamps over Josepha Merckelbach-Claessen (1802-1882)

Als telg uit de bekende Akense doekfabrikanten Dechamps werd de priester Max Dechamps in 1911 te Mönchengladbach geboren. Na zijn middelbare schooltijd aan het Kaiser-Karls-Gymnasium te Aachen te hebben doorgebracht, begon hij in 1930 met zijn studie kunstgeschiedenis aan de universiteit van Freiburg. Vanaf 1931 tot 1933 studeerde hij theologie in Bonn, een studie die hij voortzette in München. Vervolgens werd hij in 1937 in de Dom van Aken tot priester gewijd. In de jaren daarna was hij achtereenvolgens kapelaan in Mönchengladbach en Krefeld. Vanaf 1947 was hij rector van een middelbare school, de Liebfrauenschule, in Eschweiler bij Aachen. Naast godsdienst, doceerde hij daar ook het vak kunstgeschiedenis.¹⁾

Tijdens zijn studententijd raakte Dechamps geïnteresseerd in de genealogieën van Akense families. Hij ontwikkelde zich tot een connaisseur van families die vanaf het begin van de 19de eeuw een toonaangevende rol hadden gespeeld in de industrialisatie van Aken. Daarover schreef hij een groot aantal artikelen en manuscripten, die voor een deel goed te traceren zijn in de diverse archieven en bibliotheken.²⁾ Dechamps stierf in 1985. In zijn nalatenschap bevond zich een omvangrijk manuscript getiteld *Der Ursprung des Geschlechtes Merckelbach*. Het manuscript beschrijft de geschiedenis van het Wittemse geslacht Merckelbach en hoe het verwant is met Akense fabrikantenfamilies als Monheim, Giani, Heusch, Deden, Nacken en Herman.³⁾ Het manuscript werd in het jaar 1967 geconcipeerd en telt zo'n 60 pagina's. Ofschoon het onder genealogen wel op enige schaal

circuleerde (c.q. circuleert), werd de integrale versie ervan nooit gepubliceerd.⁴⁾ De vermoedelijke reden daarvoor is dat Dechamps het als onaf beschouwde: systematische bronvermeldingen ontbreken en de beschrijvingen stoppen bij het jaar 1882. Evenzogoed is Dechamps' manuscript informatief en vooral zeer leesbaar. Het put niet alleen uit (proces)akten die bijvoorbeeld in Keulse, Arnhemse of Straatsburgse archieven te vinden zijn, maar ook uit briefcorrespondenties, kasboeken en aantekeningen in gebedsboeken. Door uitvoerig uit zulke egodocumenten te citeren, komt Dechamps' manuscript vaak in de buurt van een *petite histoire*. In het navolgende geven we daarvan een drietal voorbeelden. De fragmenten hebben betrekking op Josepha Merckelbach-Claessen (1802-1882), die in de eerste helft van de 19de eeuw op kasteel Wittem woonde en gehuwd was met Jan Mathys Merckelbach (1792-1838). Laatstgenoemde was grootgrondbezitter en trad vanaf 1818 officieel als eerste Nederlandse burgemeester van Wittem op. Materieel fungeerde hij in die hoedanigheid al vanaf 1815, maar dat was "provisioneel, in afwachting der organisatie". Dat had weer te maken had met de trage totstandkoming van het Reglement van Bestuur voor het Platteland, dat inderdaad pas in 1818 zijn beslag kreeg. Naast burgemeester was Jan Mathys vrederechter in het kanton Gulpen. Zijn jongere broer Joseph Merckelbach (1799-1890) vestigde zich te Aken en trouwde aldaar met Getrud Deden, dochter van een textielabrikant. De tweelingdochters van dit echtpaar zouden later in het huwelijk treden met zonen uit de familie Heusch (spelden-

Josepha
Merckelbach-
Claessen
(1802-1882).

fabrikanten) en Nacken (ververijbezitters). De dochters van Jan Mathys en Josepha Merckelbach zouden trouwen met telgen uit de Akense families Herman, Giani en Monheim (laken- en chocoladefabrikanten).⁵⁾ Wat volgt zijn een drietal door ons vertaalde fragmenten uit Dechamps' manuscript. Zij geven een aardig beeld van de levendigheid en toegankelijkheid van het manuscript. De fragmenten zeggen echter ook iets over de voortvarendheid waarmee Josepha Merckelbach-Claessen de bezittingen van haar familie bestierde. Die waren omvangrijker dan alleen kasteel Wittem, want naast verschillende landerij- en bospercelen omvatten ze ook de Wittemse kasteelboerderij, de tegenoverliggende posthouderij, het in Partij gelegen 'Wienhoes' en de in Vaals gelegen pachthof 'de Bond'.⁶⁾ Josepha Merckelbach-Claessen was - zeker voor 19de eeuwse verhoudingen - een bijzondere vrouw.

Smokkel

Anno 1826 trouwt op 20 november de burgemeester Jan Mathys Merckelbach in de kerk van Gangelt met Josepha Claessen. Het huwelijk wordt voltrokken door de oudere broer van de bruid, Mathias Claessen, die dan sinds een jaar proost van het Akense Munsterstift is. Betrekkingen tussen Wittem en Gangelt waren er al eerder: Jan Mathys' vader, de Wittemse notaris Simon Merckelbach, huwde met de eveneens uit Gangelt stammende Helena Dreessen. Misschien heeft ook de achtergrond van Josepha's andere broer - Joseph Claessen - een rol gespeeld. Deze Joseph was, net als Jan Mathys, grootgrondbezitter en burgemeester. De vader van de bruid, Christian Claessen, was al veel eerder op tragische wijze om het leven gekomen. Op 20 september 1811 was de Grande Armee op haar terugtocht en kwamen de Franse troepen in Gangelt aan en zochten daar kwartier. De burgemeester Christian Claessen ging met de officieren op weg om bij de boeren onderdak voor de soldaten te vinden. Onderwijl deden de soldaten zich te goed aan de wijnvoorraad in de kelder van de burgemeester. De soldaten trokken de stoppen uit de wijnvaten en lieten zich

vollopen. Toen de burgemeester terugkeerde en tegen de dronken soldaten uitviel, werd hij door de soldaten neergeslagen en aan een boom opgehangen. Anno 1830 op 27 augustus schrijft de proost Mathias Claessen aan de Keulse aartsbisschop graaf Von Spiegel: "op dit eigenste moment komt mijn zus Josepha het huis binnenstormen en zij vertelt mij dat om vijf uur twee zeer voorname heren in twee vierspan rijtuigen in Wittem halt hielden om hun paarden uit te wisselen. Een van hen zei dat in de nacht ervoor de revolutie in Brussel was uitgebroken. Het gepeupel zou dood en verderf zaaien en plunderen. Ze zouden de driekleurige vlag hebben gehesen en geroepen: "neer met Koning Willem, leve Napoleon de Tweede!" Over wie deze twee voorname heren zijn, geeft niet veel later een brief van mijn broer, die bij de regering werkt, uitsluitel: het zijn Prins August Von Preussen en de kroonprins van België en zij zijn vandaag om 8 uur hier in Keulen gearriveerd."

In Wittem verwierf Josepha Merckelbach binnen de kortste keren de reputatie een daadkrachtig en onafhankelijk denkend persoon te zijn. Berucht was haar smokkelarij. Zo zou bij een incident de burgemeester van Maastricht, die uit Aken komend de grens bij Vaals passeerde, de douaniers hebben getipt over de smokkelpraktijken van Josepha Merckelbach. De burgemeester waarschuwde hen dat aanstonds de 'mevrouw van Wettem' met in Aken aangekochte zijde de grens zou proberen over te gaan. Toen kort daarop het rijtuig van Josepha Merckelbach daar inderdaad opdook werd zij staande gehouden. Haar protesten haalden niets uit, want ze werd ontboden in het wachtershuis waar een haastig opgetrommelde juffer haar moest ontkleden. Dat was een gecompliceerde aangelegenheid want men leefde in de tijd van de crinoline. De eerste, tweede en derde onderrok werden verwijderd, waarop Josepha tegen de juffer zei: 'und was wollt Ihr denn nun'? De juffer boog en verwijderde zich. Josepha kleepte zich weer aan en met opgeheven hoofd zette zij haar reis voort ofschoon zij onder de vierde onderrok een grote hoeveelheid zijde bevond. Op het kasteel Wittem aangekomen zond zij haar koetsier terug naar Vaals. De koetsier gaf bij de douaniers een fles rode wijn af waaraan een kaartje prijkte met de tekst 'da wäre jemand in Rom gewesen und hätte den Pabst nicht gesehen'.

Paters

Anno 1856 draagt Josepha Merckelbach, die nu binnen de familie Bonmama wordt genoemd, het beheer van de tegenover het kasteel van Wittem gelegen paardenposthouderij over aan haar schoonzoon Martin Herman. De posthouderij doet op dat moment als zodanig geen dienst meer omdat haar faciliteiten met de komst van het spoor praktisch overbodig zijn geworden. Bonmama zelf is inmiddels weduwe, maar dat weerhoudt haar er niet van om nog allerlei restauraties aan het kasteel te laten uitvoeren. Op het kasteel wordt zij het middelpunt van een steeds verder uitdijende familie. Als in de zomermaanden de Akense Monheims en Gianis op bezoek komen, gaat het er op het kasteel luidruchtig aan toe. Bonmama speelt met haar kleinkinderen graag kaart; het liefst om geld. Maar de kleinkinderen weten dat zij 's avonds hun

verloren inzet onder het hoofdkussen terugvinden. Als de kleinkinderen ouder worden, is het kasteel vaak het decor voor grote danspartijen. De paters in het tegenovergelegen klooster beklagen zich over de 'Babylonische toestanden' op het kasteel. Als Bonmama op een dag na zo'n feest bij een van hen ter biecht gaat, worden haar allerlei verwijten gemaakt. Maar Bonmama protesteert luid en de knechten die in de kerkbanken hun zonden zitten te overdenken, kijken verschrikt op. Als Bonmama uit de biechtstoel komt zegt ze luid en duidelijk: 'deze hondsdolle pater'! Maar Bonmama is beslist geen onkerkelijke vrouw. Tijdens de heiligdomsvaart staan de deuren van haar kasteel voor de vele pelgrims, die Wittem als laatste tussenstop hebben gekozen, open. Dan is het kasteel tot op de zolder gevuld met gelovigen die op weg zijn naar Aken. Bonmama draait er haar hand niet voor om, maar ze zit wel 's nachts op de bank voor het kasteel om erop toe te zien dat er geen inboedel uit het kasteel verdwijnt."

Testament

Anno 1877 moet Bonmama, ze is dan inmiddels 76 jaren, nog eenmaal in actie komen. Op de posthouderij is haar dochter Lisette aan een plotselinge hersenberoerte gestorven en haar schoonzoon Martin Herman is vanwege een verlamming aan zijn bed gekluisterd. Er zijn acht kinderen om voor te zorgen; de jongste daarvan is tien jaren. Bonmama grijpt met grote daadkracht in. Al 14 dagen na de begrafenis van Lisette overlegt zij met de notaris om de financiële toekomst van haar kleinkinderen veilig te stellen. Daartoe maakt Bonmama een testament dat aan de Herman kinderen de posthouderij met de daarbij behorende landerijen toekent. Haar zoon Mathias erft het kasteel alsook de pachthoeve 'het Wienhoes' in Partij.⁷⁾ De Akense schoonfamilies Giani en Monheim verwerven in gezamenlijk bezit de Vaalser pachthoeve 'de Bond' alsmede een groot aantal weilanden die in een reeks van 69 testamentaire artikelen worden gespecificeerd.

Anno 1882 op 28 januari bezoekt Bonmama de familie Monheim in Aken. Ze gaat vervolgens bidden in de Augustijnenkerk. Ze keert terug naar Wittem, laat nog een zwijn slachten en sterft dan. Het leven op het kasteel en op de posthouderij stopt. De knechten die tot voor kort van 's morgens vroeg tot 's avonds laat in de weer waren, hangen nu doelloos rond. Ze verwonderen zich erover hoe lang de dag duurt.

Foto

De afgebeelde foto is het enige bewaarde portret van Josepha Merckelbach.⁸⁾ Wie er naar kijkt, zou niet vermoeden dat achter de kleine, oude gestalte zo'n daadkrachtige vrouw schuil gaat. Het manuscript van Dechamps geeft een aardig beeld van die daadkracht, zoals het ook een interessante sfeertekening geeft van het reilen en zeilen van een Limburgse grootgrondbezitterfamilie in de 19de eeuw. Een van de dingen die daarbij zeer in het oog springt is de sterke oriëntatie op Aken. Dechamps maakt dat punt duidelijk door de relaties met Akense families uitvoerig te bespreken en door te citeren uit hun egodocumenten. Wij kijken uit naar de integrale publicatie van zijn manuscript. Dat Dechamps überhaupt belangstelling opvatte voor Josepha Merckelbach is makkelijk te verklaren: zij was de overgrootmoeder van Kitty Herman die in Valkenburg opgroeide, maar later zou trouwen met de Akense doekfabrikant Paul Dechamps. Kitty Herman en Paul Dechamps waren de ouders van Max Dechamps. Vandaar.

Noten:

1. Met dank aan Jürgen Dechamps (Aken) voor de biografische informatie aangaande zijn oom Max Dechamps.
2. Zie bijvoorbeeld *Mitteilungen Eschweiler Geschichtsverein*, 26, Mai/Juni/Juli 2001, p. 3.
3. Zie voor een genealogisch overzicht van de Wittemse familie Merckelbach *Nederland's Patriciaat 1972*.
4. De Akense jurist Jürgen Dechamps bereidt op dit moment een boekpublicatie van het manuscript voor. Zie ook noot 1.
5. Zie voor een genealogisch overzicht van de genoemde Akense families: H.V. Johnen. *Erinnerung an die Aachener Tuchfabrikanten Familie Deden*. Aken, 1997.
6. Het was de grootvader van Jan Mathys Merckelbach, Adolf Merckelbach, die zich 15 maart 1764 metterwoon vestigde op kasteel Wittem als leenman van de rijksgraaf Von Plettenberg. De vrije heerlijkheid Wittem was toen nog in bezit van Von Plettenberg. Het was Jan Mathys vader, de notaris Simon Merckelbach, die het kasteel in 1807 aankocht. Zie J.L.M.P. T. Merckelbach-Hovens, Het Wittemse Patriciersgeslacht Merckelbach. *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie*, deel 2, jrg. 32, juni 2004.
7. Deze zoon, voluit Johannes Mathias Hubertus Merckelbach (1831-1895), was opnieuw burgemeester van Wittem en later ook lid van de Gedeputeerde Staten van Limburg.
8. De foto komt uit de collectie van prof. dr. H.L.G.J. Merckelbach (Maastricht),

A.P.L. PAQUAI

Kerkhoven in Zuid-Limburg

(vervolg)

Kerkhof BREUST - EIJSDEN tot september 2000

Naam	Voornamen	Geb. dat.	Partner	Ovl. dat.
Rompelberg	Lucien	19020202	Slangen	19970706
	Jozef Hubert		Margaretha Maria	

Rompelberg	Jozef	19020302	Akkermans	19740601
	Hendricus Hubert		Hubertina Petronella	
Rompelberg	George	19041212	Kenis Helena	19860110
	Jean Clément		Margaretha Hendrica	
Rompelberg	Gertrude	19060403	Warnier	19880907
	Jeanne Guillaume		Egidius Hubertus	
Rompelberg	Nicolaas	19080601	Skivee Marie	19790221
	Louis Pierre		Louise Josephine	
Rompelberg	Marie	19110719	Pinckaers	19900423

Rompelberg	Josephine Julien	Lambertus Hubertus	Rubens	Ronald Jos	19581219		19581224
	Joseph 19150314	Corsius 19761105		Eli Mari Louis			
	Louis Pierre	Maria Josephina	Rutten	Martin Hubert	18880804	Buschheuer	19710330
Rompelberg	Guillaume 19310325	Mullen van der 19720131				Margaretha	
		Catharina Petronella	Rutten	Mathieu 19170804		Henquet Jeanne	19940125
Rompen	Pierre 18750427	Geurten 19581107		Hubert		Josephine Odile	
	Joseph Hubert	Catherine Barbe	Rutten	Jo 19460424		Wolfs Jacqueline	19950811
Rompen	Anna 18801122	Debeij 19641023	Sabel	Maria Lucia 18890609		Bemer 19700414	
	Barbara Hubertina	Joannes Laurentius				Johannes Gerardus	
Rompen	Catharina 18890625	Ongehuwd 19810000	Sabel	Maria 18921101		Coninx 19880725	
	Hub Jose Louis			Elisabeth		Hubertus Johannes	
Rompen	Pierre 19060813	Ongehuwd 19791126	Sabel	Hubertus 18960928		Purnot 19640718	
	Joseph Gerard			Wilhelmus		Maria Cornelia	
Rompen	Jan Hubert 19090218	Ongehuwd 19890131	Sabel	Hubertus Jozef 19010815		Maas Maria 19760709	
Rompen	Maria 19130303	Ongehuwd 19860616				Catharina Hubertina	
	Johanna Barbara		Sakkers	Wijnandus Dirk 18620223		Fris Marie 19350616	
Roosen	M. (v) 0	Marechal N.N. 19470120				Josephine Charlotte	
Roosen	Maria 18751103	Collette Jacques 19620319	Scaf	Maria Elisabeth 18490928		Rousch Andries 19300131	
	Hubertina	Joseph Ernest	Schalken	Adje 19260220		Biesmans Chrit 19891126	
Roosen	Maria 18780505	Rubers 19691224	Scheepers	Hubertus 18740206		Goblet Josepha 19580201	
	Christina Hubertina	Peter Joseph		Wilhelmus		Hubertina Francisca	
Roosen	Maria 18791014	Ongehuwd 19600218	Scheepers	Hubertus 19080115		Charpentier 19921210	
	Elisabeth Hubertin			Wilhelmus		Marie Winandine	
Roosen	Hubertus 18830221	Ongehuwd 19620802	Scheepers	Hubertus 19111223		Weltens 19781116	
	Joseph Gaspar			Hendrikus Adr		Margaretha	
Roosen	Maria 18900607	Duysens August 19811221	Scheeren	Henriette 19201031		Hall van Jozef 19960229	
	Hubertina	Leo Joseph		Frederi Martina		Hendrikus Maria	
Roosen	Jacobus 18990513	Prinssen 19970629	Scheffer	Maria 18671029		Pachen 19471024	
	Hubertus	Theodora		Hubertina Philome		Hendricus Hubertus	
		Willemina Maria	Schefman	Josephus 18701121		Janssen 19531004	
Roosen	Helena 19041014	Beckers Franz 19901221		Wilhelmus		Maria Ida	
Roosen	Catharina 19140715	Peusens Martinus 19910616	Schefman	Maria Cornelia 19020511		Goossens 19950205	
	Phil Henriette	Jacobus Hubertus				Joannes Hubertus	
Roosen	Maria 19180921	Lucassen 19880000	Scheijen	Anna 18910702		Duijkers 19570309	
	Catharina	Joseph Henri		Maria Hubertina		Léonard Hubert	
Roosen	Hendrik 19320330	Theunissen 19840310	Schepers	Anna 18791122		Wolfs 19710307	
	Johannes	Corrie				Hendrik Laurents	
Rousch	Andries 18520505	Schaaf 19240403	Scherrer	Frans J.G. 19230106		Lenaerts 19840402	
		Maria Elisabeth				Maria Elisa	
Rousch	Marie 18830319	Duijkers 19420806	Schiepers	A.M. 18640801		Ongehuwd 19460615	
	Helene Josephine	Wilhelmus Hubertus	Schiepers	Ida Maria 18911112		Warnier 19780131	
Rousch	Maria 18850708	Duijkers 19720622				Joannes Hubertus	
	Elisabeth	Joannes Hubertus	Schiepers	Maria Rosalia 18961001		Martens 19730222	
Rousch	Andries 18871120	Ongehuwd 19570624				Wilhelmus	
	Jean Hubert		Schiepers	Hendrikus 19000906		Lucassen 19780907	
Rousch	Maria 18920225	Wynands 19781221		Lodevicus		Anna Josephina	
	Elisabeth	Willem Hubertus	Schiffelaers	Anna 19000928		Huijnen 19750530	
Rousch	Arnoldus 19071118	Wiche Maria 19850811		Catharina Louisa		Joseph Johannes	
	Hubertus	Josephina Jeanette	Schiffelaers	Catharina 19020904		Henssen Joseph 19600121	
Rousch	Guillaume 19160226	Cruts 19970205		Maria Elisabet		Marie Baltus	
	Hubertus	Mimie (Mamie)	Schiffelaers	Ludovica 19050912		Theunissen 19971015	
Rousch	Jacobus 19180315	Duijkers 19770423		Maria Anna		Joannes Wilhelmus	
	Johannes	Maria Elisabeth				Hubertus	
Rouschop	Maria Barbara 18900207	Gadet 19400707	Schiffelaers	Maria 19080719		Huijnen Johannes 19471215	
		Leo Hubertus		Elisabeth Anna		Josephus Antonius	
Rozenhout	Wilhelmus 18590123	Clueten 19330000	Schiffers	Hans 19571218		Walpot Maria 19930704	
		Maria Anna	Schillings	Maria Elisabeth 18740929		Lekner 19500203	
Rozenhout	Gertrudis 18620412	Warnier Hendrik 19530303				Hendrik Hubert	
Rozenhout	Maria 18941102	Martens 19571008	Schillings	Anna 18950701		Smeets 19710205	
	Geertruidis	Gilles Laurens		Barbara Hubertina		Johan Willem	
Rozenhout	Maria 19040327	Beckers 19901211	Schillings	Joannes 19060509		Brouwers Maria 19781231	
	Josephina Johanne	Victor Laurentius		Hubertus		Catharina Elisabeth	
Rozenhout	Maria Ann 19480201	Bodenstedt 19940121	Schlotterer	Rosa 19250103		Lekner 19830506	
	Alphons Guillau	Joachim Heine				Egidius Josephus	
		Maximiliaan	Schmeits	Marie 19100208		Derks Marie 19921014	

Schreurs	Antoine Henri		Joanna Christina		Schroen	Blanch Maria		Johannes Hube Maria
	Joannes	19020911	Besems Johanna	19730307		Franki	19680502	19680502
	Hubertus Thoma		Maria Gertruida		Schroen	Ronald	19720806	19720810
Schreurs	Petrus Hubertus	19110718	Thijssen	19741009		Johannes Hubert		
			Maria Elisabeth		Schroen	Francis	19760605	19760717
Schrijnemaekers	Maria	18800107	Spauwen	19611028		Wilhelm Johann		
	Aleidis Helena		Bartholomeus Joseph		Schrooten	Anna	18961204	Baumsteiger Jean 19560530
Schrijnemaekers	Maria	18950815	Richelle	19790804				Guillaume Joseph
	Anna Barbara		Gerardus Hubertus		Schuldres	Willem	19100213	Goossen 19480318
Schrijvers	Marie	18930607	Mingels	0		Charles Corn	Josephina Maria	
	Louise Elvire		Hubertus Joannes			Lamb	Hubertina	
Schrijvers	Marie	18930607	Wolfs Pieter	0	Schuldres	Johannes	19460612	Jong de Marijke 19850403
	Louise Elvire		Hubert Laurens			Wilhelm Gerard		
Schroen	Hubert	18590410	Charpentier	19380917	Seeleib	Regina	18961210	Gielissen 19821209
			Catherine					Johannes Christiaan
Schroen	Arnoldus	18750122	Wolfs	19480831	Servais	Maria Johanna	18600620	Purnot Pieter 19410614
	Josephus		Maria Beatrix		Servais	Maria Amelia	18721113	Jeukens Hubertus 19510419
Schroen	Egidius	18750401	Martens	19420329	Sijen	Maria Louisa	18800104	Schroen 19620329
			Helena Lucia					Hubertus Josephus
Schroen	Joannes	18830503	Dolmans	19520409	Simens	F.J.S. (m)	19200714	Spauwen Anna 19910520
	Hubertus		Anna Elisabeth					Hubertina Elisabeth
Schroen	Joannes	18850420	Piters	19480302	Simmelink	Arnold Hubert	18870809	Valk de Antonetta 19750210
	Hubertus		Maria Agatha		Simmelink	Jan Willem	19310430	Piters Josephine 20000209
Schroen	Maria	18870804	Vlodrop van	19780000				Hubertine Marie
	Catharina		Mathieu		Simmelink	Cornelius	19550216	19721020
Schroen	Jacques Joseph	18880828	Hessels Anna	19641006		Andreas Elisab		
			Maria Elisabeth		Simons	Maria	18820313	Geurten 19690110
Schroen	Maria	18891201	Dederen Jean	19691205		Elisabeth Lambert		Joannes Josephus
	Elisabeth		Hubert / *graf=fout		Simons	Mathias Joseph	18930129	Creusen 19780326
Schroen	Henri	18970129	Janssen	19851222				Anna Maria
			Maria Hubertina		Simons	Mathias Joseph	18930129	Theunissen 19780326
Schroen	Christine Marie	18970321	Didden	19681230				Maria Guillemina
			Joseph Gerard		Simons	Mathias Joseph	18930129	Wolfs Virginie 19780326
Schroen	Petrus	18980513	Janssen	19710527	Simons	Agnes	18970213	Teheux Joseph 19950105
	Johannes Hubert		Maria Helena			Maria Hubertina		Lambert Hubert
Schroen	Théodore	18980808	Cortenraad Ida	19720501	Simons	Lambertus	18990423	Philippens Maria 19630308
			Josephina Eugenie			Hubertus Joz		Martha Josephina
Schroen	Jean	18990702	Wolfs Maria	19780331	Simons	Gerardus	19070418	Vliegen Anna 19880709
	Hubert Guillaume		Johanna Elisabeth			Joseph		Maria Elisabeth
Schroen	Theresia	19021003	Warnier	19901101	Simons	Elisabeth	19300922	Hardij 19970607
	Hubertina		Alphonsius Jacobus			Gerarda Maria		Jean Barbara
Schroen	Francois	19030827	Graeven	19880512	Sipers	Jean Guillaume	18741118	Straet 19490208
	Hubert		Marie Hubertine					Maria Wilhelmina
Schroen	Guillaume	19040524	Jünger Odilia	19741016	Sipers	Joseph	19030706	Janssen Marie 19791016
	Gerard					Winand André		Henriette Elise
Schroen	Johannes	19060614	Arpotz Anna	19930308	Sipers	Winand	19041013	Partouns Marie 19891019
	Hubertus		Maria Sibilla			Jean Guillaume		Henriette Antoine
Schroen	Johannes	19111021	Goessen	19680205	Sipers	Herman	19110822	Ongehuwd 19670626
	Andreas Wilhel		Elisabeth Maria		Sipers	Jean	19150617	Voorst Marie 19870308
			Gerardina			Edouard Albert		
Schroen	Josephina Anna	19121115	Warnier Gerardus	19931008	Sipers	Jean	19150617	Liebens Maria 19870308
			Jozef Hubertus			Edouard Albert		Anna Catharina
Schroen	Anna Catharina	19161010	Gulikers	20000702	Sipers	Guillaume	19300602	Ongehuwd 19880110
			Theodorus Hubertus			Henricus Wina		
Schroen	Joannes Joseph	19200329	Pieters Maria	19770622	Sipers	Henri	19340225	Ongehuwd 19810514
			Catharina Sophia			Andre Joseph		
Schroen	André Servais	19201003	Wolfs Louise	19720828	Sipers	Hubertus	19670618	19730112
			Lucie Marie			Elise Gerardus		
Schroen	Joseph Hubertus	19220901	Ongehuwd	19420406	Skivée	Marie Louise	19120225	Rompelberg 19990514
Schroen	Egidius	19291024	Pirnay Anna	19830507				Nicolaas Louis Pierre
	Gerardus		Maria Josephina		Slangen	Christiaan	18640319	Grosjean 19450112
Schroen	Marie	19310414	Tossings	19881016		Joseph Hubert		Maria Margaretha
	Louise Gerarda		Martinius Joseph		Slangen	Maria	18960211	Piters Egidius 19741020
			Gerardus			Antoinetta Huberti		Wilhelmus Josephus
Schroen	Elisab Leon	19520419	Herben Robert	19880217	Slangen	Maria	18970611	Partouns 19750201

Slangen	Josephina Hubertin Margaretha Maria	19080405	Laurentius Hubertus Rompelberg Lucien Jozef Hubert	19810927	Spauwen	Hubertus Bartholomeus	18790319	Maria Agnes Schrijnemakers	19670517
Slangen	Emile Hubert	19090926	Ongehuwd	0	Spauwen	Joseph Hendrik	18811217	Maria Alejdis Helena Ongehuwd	19541007
Slangen	Pierre Marie	19170304	Ongehuwd	19890705	Spauwen	Hubertus	18870525	Hoven van	19650428
Slenter	Maria Margaretha Barbar	18731219	Huijnen	19620331	Spauwen	Georgius	19060509	Josephina Hubertina Hoven van	19920416
Slenter	Arnold Hubert	18820814	Gilissen	19410325	Spauwen	Antoine Jean Marie Josep	19090110	Catharina Elisab Marie Josephina Sophia	19870127
Slenter	Mia Anna Barbara	19240116	Janssen Joseph Clement Maria	19720303	Spauwen	Antoine Jean Pierre	19100615	Smeets Hélène Maria Léontine	19740813
Sliepen	Leotine Gertrud	19070429	Bartels Frederik Johannes	19921002	Spauwen	Joseph Antoine Johannes	19121106	Huijnen Maria Jeannette	19731116
Smeets	Hubertus Cornelis	18530325	Huijnen Maria Catharina Elisabeth	19330210	Spauwen	Hubertus Josep Antonius	19121128	Ubaghs Barbara Maria Paulina	19910218
Smeets	Alphonsius Hubertus	18630118	Narinx Maria Theresia Hubertina	19451218	Spauwen	Joannes Hubert Josephina	19141206	Ongehuwd	19320829
Smeets	Marie Hubertine Rich Elis	18770627	Pinckers Lambert Philippe	19720427	Spauwen	Elisa Maria Victor	19150604	Smeets Hélène Maria Léontine	19540706
Smeets	Maria Helena Leontina	18830214	Notermans Joseph Hubertus	19670403	Spauwen	Hubert Antoine Josephus	19160920	Kicken Josephina Hubertina	19960328
Smeets	Willem Johan	18910807	Schillings Anna Barbara Hubertina	19590106	Spauwen	Laurent Arnold Maria	19200104	Peusens Constantinus	19960608
Smeets	Maria Alice	18950708	Henquet Louis Gerard Joseph	19821126	Spauwen	Anna Catharina Albertine	19210224	Wolfs Petrus Josephus Hubertus	19900817
Smeets	Jacobus Leonardus	18970828	Theunissen Catharina Jos Mari Antoinetta	19631020	Spauwen	Jeanne Catherin Anna	19281105	Simens F.J.S. (Jef)	19910907
Smeets	Jean Marie Hubert Guillau	18990618	Wall vd Maria Josephina Elisabeth	19700107	Spauwen	Hubertina Elisabeth Johan Marie	19430504	19451213	
Smeets	Theophile	19000812	Ongehuwd	19590211	Spauwen	Arnold Josep Antoinette Ade	19520724	19520727	
Smeets	Jozef Hubertus Nico Emile	19040310	Henquet Leonie Marie Gertrude	19721228	Spauwen	Agn Christ Michael	18850121	Beijers Maria Anna	19560920
Smeets	Gerdy	19080000	Ongehuwd	19890000	Speckens	Herman Louis Maria Elisabeth	19021223	Warnier Jacobus Hubertus	19980321
Smeets	Emile Hubert Alphonse	19200813	Ongehuwd	19350225	Speckens	Maria Anna Hubertina	19090314	Pirnajj Egidius	19640719
Smeets	Lambert	19201127		19931112	Speckens	Gilles Theodorus Hubert	19220122	Roebroeks Maria Petronella	19950109
Smeets	Hubert	19210208	Trijpsteen	19790908	Spits	Guillaume Henri	19020612	Dessart Marie Barbe Adele	19851016
Smeets	Joseph Willem Gerardus	19250120	Spauwen Maria Johanna Gerardina	19930303	Spits	Jeanette Catherine	19070520	Arpotz Theodorus	19941115
Smeets	Hélène Maria Léontine	19280129	Spauwen Victor Hubert Antoine	19911017	Spits	Gaspar Joannes	19120729	Olislagers Gertruda	19700806
Smeets	Hélène Maria Léontine	19280129	Spauwen Pierre Joseph Antoine	19911017	Spits	Mathieu Joseph	19290706	Proemeren v Maria Agnes Hubertina	19730924
Smeets	C.	19370113		19971230	Spronck	Maria Hubertina Julie	18890309	Boersma Victor Hubert	19330324
Smeets	Han	19450000		19890000	Spronck	J.H. (m)	19300219	Schroen Marie Henriette Joseph	19890823
Smeets	Patrick Willem Mari Cleme	19690116	19690127		Sproncken	Maria Gertruid	18810505	Rekko Hubertus Josephus	19560323
Sneepers	Maria Hubertina	19050224	Vliegen Hubertus Joannes	19870301	Stassen	Maria Catharina	18581107	Janssen Arnoldus	19520426
Snellaert	A.L.	19200827	Ongehuwd	19751106	Stassen	Jean	19131123	L'Espoir Annette	19770915
Snoek	Maria Barbara Hubertina	19140816	Magermans Antonius Matheus Hubert	19930217	Steenbergen van	Jan	19210122	Mol Anna Maria Philom Clem Henriette	19920107
Snoep	Jeannine	0		0	Steins	Maria Magdalena	19130922	Cobben Martinus Hubertus	19900108
Snoep	Jean Pol	19780519		19900926					
Soelen van	Geertruida	18980912	Kranenburg van Arie	19770225					
Soudant	Wilhelmus Hubertus	18980528	Purnot Maria Catharina Sophia	19940321					
Soudant	Mia	19350910	Henssen Hubert	19700318					
Sparla	Maria Hubertina	18871223	Brepoels Wilhelmus	19670418					
Spauwen	Joseph	18760527	Curvers	19340104					

(wordt vervolgd)

H.J.H.G. HUIJS

Aufgebot aktes in het Venloosch Weekblad en het Venloosch Nieuwsblad (vervolg)

Aankondigingsdatum Echtgenoot Echtgenote	Geboren of Leeftijd	Beroepen	Woonplaats	Ouders	Beroep ouders	Woonplaats ouders
<i>Amern [.....]-09-1894</i>						
SCHALLY [.....] nn	-	[.....]	Amern [.....]	SCHALLY M [.....] [.....] Maria Cornelia	kleermaker [.....] [.....]	[.....] [.....]
JANSEN Wilhelmina	-	naaister	Dilkrath	JANSEN Wilhelm PETERS Catharina	[.....] zonder	Tegelen † [.....]
<i>Hüls [.....]-10-1894</i>						
TUBÉE Gerhard	Stevensweert 5- [.....]	landbouwer	Benrad	TUBÉE Lambert LEURS Catharina	akkerman - [.....]	Stevensweert † Stevensweert Hüls †
SELDERS Maria wed. Mathias Eckmanns	St. Toenis 25-[.....]	[.....]	[.....]	SELDERS Gerhard LO [.....] Maria Ida	[.....] [.....]	[.....] [.....]
<i>Toenisberg 16-11-1894</i>						
PAS van de Bernhard	-	dagloner	Toenisberg eerder Schaephuysen	PAS van de Reiner COOPERS Johanna	dagloner - [.....]	Horst † Horst † Toenisberg
FRERICKSEN Johanna Christina	-	zijdeweefster	Toenisberg	FRERICKSEN Heinrich Theodor HANSE Christina	handelaar - [.....]	Toenisberg Toenisberg
<i>Toenisberg 20-01-1895</i>						
SNELTING Johann Heinrich	-	dagloner	Venyn eerder Orbroich	SNELTING Heinrich TERHORST Theodora	dagloner - [.....]	Gendringen Haffen † St Hubert †
WANRATHS Magdalena Catharina Ludwika	-	dienstmaagd	Toenisberg eerder St. Hubert	WANRATHS Gottfried HAHNEN Josepha	waard - [.....]	St Hubert † Toenisberg
<i>Hüls 01-05-1895</i>						
LINSSEN Johann	-	akkerknecht	Hüls	LINSSEN Theodor MESTROM Gertrud	akkerman - [.....]	Maasbracht Maasbracht Stevensweert
CUYPERS Maria Cornelia	-	dienstmaagd	Hüls	CUYPERS Johann GRAUS Aldegonda	akkerman - [.....]	Stevensweert Stevensweert
<i>Hauset 03-05-1895</i>						
SCHÜTZ Hubert Leonard Simon	-	steenhouwer	Venlo	SCHÜTZ Hubert Vincent COMUT Anna Catharina	akkerman - [.....]	Hauset Hauset

EMONTZ Theresia	-	-	Hauset	EMONTZ Matthias SCHUMACHER Jozefa	akkerman -	Hauset Hauset
<i>Viersen 28-08-1895</i> GEYR Johann Theodor Wilhelm	-	muziekleraar	Venlo	GEYR Johann Peter ROSS Johanna	leraar -	Horbach Horbach
DIDDEN Auguste Catharina Albertina Wilhelmina	-	zonder	Viersen	DIDDEN August WEYERMANN Josephine	brouwer en waard -	Viersen Viersen
<i>Amern St. Georg 27-09-1895</i> KESSELS Gottfried Wilhelm	-	dagloner	Amern St. Georg	KESSELS Heinrich BERDEN Anna	akkerman -	Helden † Helden †
WÜSTEN Anna Catharina Sophia	-	dienstmaagd	Amern St. Georg	WÜSTEN Franz Wilhelm HÖLTER Catharina	wever -	Amern St. Georg † Amern St. Georg †
<i>Amern St. Georg 28-09-1895</i> THYSSEN Joseph	-	fabriekarbeider	Homberg	THYSSEN Leonard HENDRIX Wilhelmina	akkerman -	Horn Tegelen †
BUYSCH op den Anna Catharina	-	dienstmaagd	Dilkrath	BUYSCH op den Anton DIRIX Cornelia	akkerman -	Weert Weert
<i>St. Tönis 28-03-1896</i> PEETERS Theodor	-	fabriekarbeider	Uerdingen	PEETERS Anton PEETERS Gertrud	akkerman -	Helden † Helden †
LEENDERS Johanna Maria	-	dienstmaagd	St. Tönis	LEENDERS Wilhelm BERGH van den Catharina	handelaar zonder	Sambeek Sambeek
<i>Hüls 30-03-1896</i> DECKERS Joseph Heinrich	-	veehoeder	Hüls	DECKERS Johannes Mathias GOYENS Johanna Maria	akkerman -	Heppeneert † Heppeneert
JANSSEN Johanna Sybilla	-	dienstmaagd	Traar eerder Benrad	JANSSEN Peter HAMMES Maria Anna Catharina	akkerman -	Traar Traar
<i>Münster 31-03-1896</i> SIEBRECHT Carl August Wilhelm	-	koetsier	Arcen	SIEBRECHT Carl BACKHAUS Elisabeth	akkerman -	- Bellersen †
MÜGGE Anna Catharina	-	zonder	Münster in Westfalen	MÜGGE Conrad	arbeider	Friedrichsdorf †

				BENTRUP Anna Maria	-	Gütersloh
<i>Hüls 11-04-1896</i>						
MOORS Heinrich	Stevensweert	akkernecht	Benrad	MOORS Renier	smid	Kessel †
				SCHOENMAKERS Anna Elisabeth	-	Stevensweert †
NICKUS Franziska	Kempen	dienstmaagd	Vorst	NICKUS Jakob	dagloner	Kempen †
				JAKOBS Gertrud	-	Kempen
<i>Hüls [.....]-09-1896</i>						
OLDEJANS Lambert	-	[.....]	Benrad	OLDEJANS [.....]	akkerman	Beilen †
				ELDERS Annichje	-	Norg
V [.....] RDEN Anna Catharina	-	weefster	Benrad	V [.....] RDEN Franz Reinhard	akkerman	Hüls †
				DOMMES Anna Gertrud	-	Crefeld †
<i>Amern St. Anton 05-10-1896</i>						
JANSEN Peter	-	akkernecht	Amern St. Anton	JANSEN Hendrik	akkerman	Reuver †
				PEETERS Hendrina	-	Reuver †
VECKENS Anna Christina Gertrud	-	weefster	Amern St. Georg	VECKENS Peter Heinrich	akkerman	Amern- St Georg †
				VERHEEZEN Anna Catharina	-	Amern- St Georg †
<i>Viersen 08-10-1896</i>						
BIESEN van der Antonius Hubertus	-	landbouwer	Belfeld	BIESEN van der Johannes	akkerman	Belfeld †
				COENEN Ida	-	Swalmen †
EHS Barbara Catharina	-	fabriekarbeidster	Viersen	EHS Johann	fabriekarbeider	Viersen
				STRACK Maria Catharina	-	Viersen
<i>Breyell 09-10-1896</i>						
SEUREN Wilhelm Hubert	Venlo 09-05-1866	meubelmaker	-	SEUREN Peter Johann	meubelmaker	Venlo
				PUBBEN Maria Hubertina	-	Venlo
FRANCKEN Anna Catharina	Breyell 22-04-1866	naaister	Breyell	FRANCKEN Johann Reinier	akkerman	Breyell
				VONDERHEYDEN Anna Maria Agatha	-	Breyell †
<i>M. Gladbach 21-10-1896</i>						
BOOTS Gerard Gustav	-	meubelmaker	M. Gladbach eerder Venlo	BOOTS Simon Hubert	voerman	Venlo †
				REINARTZ Wilhelmine	-	Venlo
MAHLMANN Maria Wilhelmine Elisabeth	-	dienstmaagd	M. Gladbach	MAHLMANN Friedrich	dagloner	Sabbenhausen †
				WOLF Elisabeth	-	Sabbenhausen †

Amern St. Georg

23-10-1896

HERMKENS
Peter Hubertus

-

bakker

Dilkrath

HERMKENS

akkerman

Tegelen †

Hendrik

JANSSEN

-

Tegelen †

Petronella

HALL von

Helena Henrietta

-

naaister

Dilkrath

HALL von

wever

Dilkrath †

Peter Jacob

OVERDICK

-

Dilkrath †

Johanna Barbara

*Erfurth 16-02-1897***BECU**

Gustav Karl Ernst

-

spoorlaad-
meester

Venlo

BECU

gepensioneerd

Schönholtz

Eduard

kademeester

(Berlin)

Ernst August

SCHLEUX

-

Lötzen †

Johanna Wilhelmine

COLLATZ

Fanny Ida

-

-

Erfurth

COLLATZ

gepensioneerd

Erfurth

Friedrich

geweermaker

Hermann Karl

EICHHORN

-

Erfurth

Bertha Hulda

*Toenisberg 10-04-1897***HUSMANS**

Johann Anton

-

dagloner

Toenisberg

HUSMANS

dagloner

Toenisberg †

Christian

BONGARTZ

-

Hüls

Allegonda

BLONDEN

Gertrud

-

dienstmaagd

Toenisberg

BLONDEN

dagloner

Echt †

Peter

TILMANS

-

Echt †

Gertrud Elisabeth

*St. Toenis 17-04-1897***GIESSEN**

Peter Johann Hubert

-

pannenbakker

Venlo

GIESSEN

dagloner

Tegelen

Johann

LANKES

zonder

Tegelen †

Johanna

BERDEN

Johanna Christina

-

dienstmaagd

St. Toenis

BERDEN

akkerman

Belfeld †

Peter

DRIESSEN

zonder

Venlo

Bernardina

*Hüls 26-05-1897***KATELAAN**

Wilhelm

-

dagloner

Hüls

KATELAAN

dagloner

Maashees

Leonard

CUYPERS

-

Venray †

Anna Maria

GREIFZU

Gertrud

-

windster

Hüls

GREIFZU

dagloner

Hüls

Jakob Andreas

BEUCKERS

-

Hüls

Anna Margaretha

Cäcilia

*Borken 01-06-1897***DÖNNEBRINK**

Johann Gerhard

-

fabriekarbeider

Borken in

DÖNNEBRINK

akkerman

Weseke †

Bernard

ROTERS

-

Weseke

Gertrud

NIËNHAUS

Maria Catharina

-

-

Borken

NIËNHAUS

akkerman

Westerborken †

Feldmark

Anton

SCHLATTFELS

-

Westerborken †

Anna Catharina

(wordt vervolgd)

